

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

LUNDI 19 FÉVRIER 2024

Matin

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aanpak van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

MAANDAG 19 FEBRUARI 2024

Voormiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 12.17 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
12 h 17 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Audition dans le cadre du volet "Approche au
sein de l'Église et des organisations religieuses"
de:**

- l'abbé Joël Spronck, recteur du Grand
Séminaire francophone de Belgique;
 - Mme Sofi Van Ussel, directrice de "IJD
Jongerenpastoraal Vlaanderen";
 - M. Bruno Spriet, secrétaire général de la
Conférence des Évêques de Belgique.
- Hoorzitting in het kader van het luik 'Aanpak
binnen de Kerk en religieuze organisaties' met:**
- E.H. Joël Spronck, rector van het Franstalig
Groot Seminarie van België;
 - mevrouw Sofi Van Ussel, directrice van IJD
Jongerenpastoraal Vlaanderen;
 - de heer Bruno Spriet, secretaris-generaal van
de Bisschoppenconferentie van België.

De **voorzitster**: Goedemiddag, collega's.

Wij verwelkomen mevrouw Van Ussel en de heren
Spronck en Spriet. Ik zal beginnen met de
eedafneming in het Frans.

Je vous rappelle qu'en vertu de l'article 4, § 1, de
la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes
parlementaires, telle que modifiée par la loi du
30 juin 1996, la commission d'enquête peut
prendre toutes les mesures d'instruction prévues
par le Code d'instruction criminelle. Elle peut
notamment entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à

attirer votre attention sur le dernier alinéa de
l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout
témoin qui, en faisant une déclaration conforme à
la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites
pénales, peut refuser de témoigner (cf. également
l'article 14, 3, g, du Pacte international relatif aux
droits civils et politiques du 19 décembre 1966,
ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un
témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa
déclaration publique pourrait être ultérieurement
utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de
cette même loi, tout coupable de faux témoignage
sera puni d'un emprisonnement de deux mois à
trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et
d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au
plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la
loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas
garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors
d'une réunion à huis clos et pour laquelle la
commission s'est engagée explicitement à
respecter le secret. De plus, chaque document que
vous remettrez à la commission est susceptible
d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter
serment en levant la main et en prononçant la
formule suivant: "Je jure de dire toute la vérité et
rien que la vérité".

M. Joël Spronck prête serment.

Merci beaucoup.

We zullen nu de eedafneming in het Nederlands
doen.

Ik herinner u eraan dat conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik de aandacht te vestigen op het laatste lid van artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zich zou kunnen blootstellen aan strafvervolgning en derhalve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke verklaring later tegen u zou kunnen worden gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u, krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse getuigenis kan worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en u voor een termijn van ten minste vijf en ten hoogste tien jaar kunt worden onttrokken uit het recht om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van voornoemde wet de geheimhouding van uw verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

Mevrouw Sofi Van Ussel en de heer Bruno Spriet leggen de eed af.

Collega's, vandaag zijn we nog steeds bezig met het luik over de aanpak van het misbruik binnen de kerk en religieuze organisaties. E.H. Joël Spronck is rector van het Franstalig Groot Seminarie van België, mevrouw Van Ussel is directrice van IJD Jongerenpastoraal Vlaanderen en de heer Spriet is secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie van België.

Mijnheer Spriet, u neemt als eerste het woord?

(Instemming)

U krijgt de tijd voor een korte toelichting. U weet ondertussen hoe we te werk gaan. We zullen u alle drie een toelichting laten geven en dan aan de vragen beginnen, fractie per fractie. Andere leden kunnen zich daarbij aansluiten om eventueel een debat te voeren. Dat maakt de vraagstelling gemakkelijker.

Ik geef u graag het woord.

Bruno Spriet: Mevrouw de voorzitter, geachte commissieleden, vandaag komen wij u iets meer uitleg geven over het screenings- en preventiebeleid van de Katholieke Kerk in België van de voorbije dertien jaar.

Naast het opvangen van slachtoffers uit het verleden en de omgang met daders, waarover anderen spreken, is het zeer belangrijk voor de kerk om zoveel mogelijk te vermijden dat nieuwe gevallen kunnen plaatsvinden. Daartoe werd niet alleen een beleid uitgeschreven, maar ook heel concrete actie ondernomen. Ons werk rond screening en preventie maakt duidelijk dat het ons menens is. Het gaat voor ons om een cultuuromslag waarin misbruik sneller gedetecteerd kan worden en van zwijgen geen sprake is.

Mijn naam is Bruno Spriet. Ik ben sinds maart 2023 secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie. Ik zal u iets meer vertellen over het algemeen preventiebeleid en de concreet genomen acties. Naast mij zit Sofi Van Ussel. Zij zal iets meer toelichting geven over de vorming en preventie in de jongerenwerking. Priester Joël Spronck, rector van het interdiocesaan seminarie, zal spreken over de screening en vorming van nieuwe priesterkandidaten.

Zoals u intussen weet, staat het preventiebeleid van de kerk in België uitgeschreven in drie belangrijke documenten: *Verborgene verdriet* van 2012, *Van taboe naar preventie* van 2014 en de *Gedragscode voor medewerkers van de kerk* van 2019.

De kerk is niet één groot instituut dat centraal wordt aangestuurd door de aartsbisschop, maar eerder een ecosysteem. Er zijn in België niet alleen acht bisdommen, maar ook tientallen autonome religieuze congregaties en ordes, een behoorlijk aantal lekenbewegingen met een eigen inspiratie en doel en meerdere kerkelijke organisaties en instellingen, zoals de seminaries voor priesteropleiding, katholieke jeugddiensten, initiatieven voor kerkelijke solidariteit en dergelijke meer.

Er is ook nog het bredere katholieke netwerk met

autonome instellingen en netwerken, zoals Katholiek Onderwijs Vlaanderen, de KULeuven, katholieke zorginstellingen en andere.

Door de complexiteit van dat ecosysteem werd één centraal beleid ontwikkeld, dat verschillende toepassingsvormen kent, ook naargelang het specifieke regelgevende kader per sector en volgens taalgemeenschap. De Bisschoppen-conferentie zet in op de coördinatie, op overleg en op het stimuleren van leermogelijkheden. Dat gebeurt voornamelijk via de Interdiocesane Commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren.

De belangrijkste aanbeveling van de vorige parlementaire commissie betrof een arbitrage voor slachtoffers van verjaarde feiten van misbruik. De totaalaanpak van preventie en screening valt daarbuiten en is genomen op het eigen initiatief van de kerk. Dat maakt duidelijk dat het ons menens is en dat wij er alles aan willen doen om nieuw misbruik te voorkomen en om misbruik bespreekbaar te maken wanneer het toch gebeurt. Dat iedere medewerker van de kerk, ook vrijwilligers, door de beleidsteksten en de gedragscode verplicht zijn melding te maken van tekenen of vermoedens van misbruik, is daarvan een heel duidelijk voorbeeld.

De belangrijkste elementen van het preventiebeleid van de kerk wil ik u even kort toelichten.

Er is bijvoorbeeld het werk maken van een bewustwording van een bredere problematiek inzake misbruik en de transformatie naar een nieuwe kerkelijke cultuur. Experts stellen dat alle misbruik voortkomt uit de manier waarop wordt omgegaan met macht en het bestaan van onaantastbare posities. Dat is een centraal element in de beoogde veranderingen, namelijk dat die posities niet meer zo onaantastbaar zijn en dat misbruik bespreekbaar wordt. Duidelijk omschreven regels inzake een respectvolle omgang met elkaar in een pastorale context zijn ook onderdeel van de brochures en van de vorming.

Er is ook het inzetten op initiële vorming van mensen in opleiding voor kerkelijke opdrachten over misbruik, alsook het inzetten op een verplichte navorming van benoemde priesters, diakens en leken die actief zijn in kerkelijk verband. Hierbij worden niet alleen experts uitgenodigd, maar ook de stem van de slachtoffers zelf komt aan bod. Een aantal mensen uit de documentairereeks hebben in de voorbije jaren rechtstreeks gesproken voor onze benoemden.

Nieuwe personen die een mandaat willen starten in

een bepaalde positie, en sinds enkele jaren ook vrijwillige catechisten in Vlaanderen, moeten een bewijs van goed zedelijk gedrag voorleggen eer zij mogen beginnen aan hun opdracht.

Er is ook een structurele screening van kandidaat-priesters en –diakens. Daarover zal Joël Spronck straks iets meer zeggen. Er is verder de eerder vernoemde verplichting melding te maken van signalen van misbruik.

Dat zijn beleidsteksten. Hoe is er nu concreet werk gemaakt van dit beleid?

Een rondvraag die wij gedaan hebben bij de bisdommen en de congregaties leert dat men in de voorbije tien jaar kosten noch moeite gespaard heeft om werk te maken van de implementatie van deze beleidsteksten. Ik noem enkele van de belangrijkste initiatieven. Het integreren van de thematiek 'misbruik' in de bestaande opleidingen, bijvoorbeeld die voor pastoraal werkers, diakens en vrijwilligers, via verschillende specifieke vakken inzake misbruik en psychologie. Er zijn vormen ontwikkeld van supervisie en begeleiding voor mensen die in pastoraal werk actief zijn. In verschillende bisdommen is er een vertrouwenspersoon beschikbaar gesteld voor pastoraal verantwoordelijken die de dossiers professioneel kunnen opvolgen en ze ook kunnen doorverwijzen waar nodig.

De thematiek 'misbruik' en de reflectie over mogelijke concrete risicofactoren worden regelmatig besproken in de lokale parochieraad, in de priesterraad op het niveau van het bisdom, en in de diocesane pastorale raad. Voor een breder publiek, en voor meer algemene vorming, was er in de voorbije dertien jaar zeer uitgebreid aandacht in onze kerkelijke publicaties, zowel online als in printedities. *Kerk & Leven* en *Dimanche* zijn onze belangrijkste kerkelijke publicaties, met meer dan 120.000 abonnees, waarin er aandacht was voor deze thematiek.

Er zijn echter ook de specifieke bisdombladen – per bisdom een maandblad – die meer gericht zijn aan de pastorale verantwoordelijken en waar navorming aan bod komt. *Kerk & Leven* en *Dimanche* publiceerden de voorbije dertien jaar iets meer dan 400 artikels gelinkt aan seksueel misbruik in de kerk in beide talen. Dat gaat niet alleen over nieuws over misbruik, maar heeft ook vaak een populair-vormende component, zoals het weergeven van kerninzichten van vormingsdagen, het interviewen van experts, het woord geven aan slachtoffers enzovoort. In de specifieke bisdombladen van de acht bisdommen gericht aan mensen die werkzaam zijn in de kerk, zijn doorheen de jaren tientallen artikels verschenen

met de bedoeling om die mensen verder te vormen en bewust te maken van de problematiek en de opvangpunten en de verplichting tot melding bekend te maken, evenals te luisteren naar verhalen van slachtoffers enzovoort.

Binnen het vak Katholieke godsdienst wordt een module aangereikt over misbruik in de kerk en deze wordt verspreid via de website godsdienstonderwijs.be bestemd voor godsdienstleerkrachten. Er zijn in de voorbije jaren ook meerdere herinneringsdagen en ontmoetingsdagen met slachtoffers geweest rond de beeldjes die zijn geplaatst door de werkgroep Mensenrechten in de kerk. In de kathedralen van Brugge en Antwerpen en de basiliek van Koekelberg stond deze kerstperiode een gebedstekst om slachtoffers te herinneren. Het verder werk maken van het herinneren van slachtoffers op een jaarlijkse herdenkingsdag is zeker een belangrijke stap vooruit. Dit leed mag niet worden vergeten.

De navormingen voor mensen actief in de kerk zijn een heel belangrijke pijler van het preventiebeleid. Zij zijn verplicht en worden op regelmatige basis georganiseerd. De voorbije tien jaar werden er zo meer dan 60 navormingen georganiseerd door de bisdommen in België. Dat is vaak een vorming van een avond, maar ook met enige regelmaat een diepgaandere sessie van drie dagen. De inhoud van deze vormingen bestond onder meer uit het meegeven van psychologische inzichten over misbruik, over omgaan met macht en over trauma, de gevolgen van misbruik, getuigenissen van overlevers over de levenslange impact van misbruik, het toelichten van de omgangsregels en grenzen voor activiteiten in kerkelijke context en het thema dat daarbij past: integer pastoraal handelen, een meer fundamentele theologische kijk op het belang van de kerkelijke cultuur en over de nood aan verandering van die cultuur en het probleem van macht en ook vormen van machtsmisbruik en spiritueel misbruik, het thema van het opvangen van signalen van misbruik en de kenmerken van daders om misbruik te herkennen. Specifiek voor priesters waren er ook thema's gekoppeld aan seksualiteit en het celibaat, mentale gezondheid, eenzaamheid enzovoort.

Ook de religieuze congregaties hebben de voorbije jaren sterk ingezet op vorming en preventie. Zij komen hier later nog aan het woord. Er waren sessies voor de hogere oversten inzake de omgang met misbruik en de aanpak van daders. Er was internationale vorming en expertisedeling. Er is in hun context ook veel aandacht voor spiritueel en machtsmisbruik, wat soms een voorloper voor seksueel misbruik blijkt te zijn. Het boek *Risques et dérives de la vie religieuse* van Dom Dysmas de

Lassus gaat verder in op deze problematiek.

Ik hoop, geachte commissieleden, dat deze inleiding duidelijk maakt dat het misbruik uit het verleden en het toenmalig gebrek aan kennis van een adequate omgang hiermee een schandvlek is, waarover de kerkelijke beleidsmakers heel duidelijk zeggen: we moeten er alles aan doen om te vermijden dat dit nog kan gebeuren. Misbruik volledig uitsluiten is helaas onmogelijk, maar er is de voorbij jaren heel serieus werk gemaakt van bewustwording, van vorming en van een andere cultuur waarin zwijgen over misbruik geen optie kan zijn.

De komende jaren moet de kerk hierop verder inzetten en werk maken van een breed safeguardingbeleid. In meerdere landen hebben expertencommissies aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot een brede aanpak en preventie van misbruik. De kerk steunt wereldwijd ongeveer tien katholieke universitaire instellingen die gespecialiseerd zijn in opleiding en onderzoek naar misbruik en de omgang ermee. Wij zullen nog meer inzetten op leren uit deze best practices uit het buitenland en dit verder vertalen naar een safeguardingcultuur in de Belgische kerk.

Sofi Van Ussel: Mevrouw de voorzitter, beste leden van deze bijzondere commissie, in de eerste plaats wens ik u namens de jongeren en de medewerkers van IJD te bedanken voor het geduld en de zorgvuldigheid waarmee u de voorbije maanden de sprekers in deze parlementaire onderzoekscommissie hebt beluisterd en bevraagd. Wij waarderen uw toewijding om de aanpak van seksueel misbruik in de kerk en erbuiten, met inbegrip van de gerechtelijke behandeling en de gevolgen vandaag voor slachtoffers in de samenleving, grondig te onderzoeken. Uw werk doet er dus toe.

Hoewel ik als directeur van IJD gelukkig observeer dat strafbaar seksueel misbruik tussen meerderjarigen en minderjarigen binnen de context van onze jeugdbeweging heel sporadisch is, maak ik mij wel zorgen over het toenemende brede spectrum van grensoverschrijdend gedrag bij jongeren. U mag erop rekenen dat onze jeugdwerkorganisatie uw adviezen, waarvan wij wel hopen dat ze evenwichtig en vooral haalbaar zullen zijn, zullen bestuderen en ter harte nemen.

Sta mij toe om mij in de eerste plaats uit te spreken over hetgeen ons hier bijeen heeft gebracht. *Godvergeten* gaf het misselijkmakende seksuele en spirituele misbruik van slachtoffers in de kerk terecht een stem en gezicht.

Iedereen binnen onze organisatie, net als de

gelovige jongeren met wie we werken, is sterk verontwaardigd door wat hun is aangedaan. We bewonderen de moed waarmee ze hun verhaal deelden, op zoek naar gerechtigheid. Wij geloven dat de waarheid beter is voor slachtoffers, omstanders en daders. In het eind januari gelanceerde boek *Het hele dorp wist het* van de Nederlandse journaliste Rinke Verkerk klinkt het: "Het brengt slachtoffers heling als ze erkenning krijgen. Als omstanders verantwoordelijkheid nemen, wordt hun gemeenschap gezonder. Ontmaskerde daders kunnen in het reine komen met zichzelf."

Het is vanuit die overtuiging dat het voor ons een evidentie is om in alle transparantie mee te werken aan het werk van deze commissie. Zelf organiseerden we met IJD gespreksavonden naar aanleiding van *Godvergeten*. Daar klonk stevast dat jongeren de motor willen zijn van de lopende transitie naar een open kerk. Daarin is geen plaats voor huichelaars en schijnheiligen. Die zullen we eruit helpen jagen, zoals professor Manu Keirse het eerder in de bijzondere commissie in het Vlaams Parlement vroeg. Nultolerantie is bij ons de norm.

Onze reactie op het historisch misbruik mag voor IJD niet stoppen bij maatschappelijke verontwaardiging. De getuigenissen van slachtoffers dwingen ons immers om te leren uit de fouten van het verleden, om onder ogen te durven zien hoe machtsongelijkheid en genderstereotypen de voedingsbodem blijken voor grensoverschrijdend gedrag en misbruik. Die lessen zijn levensnoodzakelijk voor een kerk en een samenleving die nu en in de toekomst krachtig nee zeggen tegen elke vorm van grensoverschrijdend gedrag, en die waar nodig met daadkracht en menselijke nabijheid optreden.

Het historisch misbruik stimuleert ons als jeugdorganisatie om elke dag het beste van onszelf te geven om onze jongeren, medewerkers en onze vrijwilligers zo goed mogelijk te beschermen en om jongeren een veilige thuishaven te bieden, waar een hoopvolle, verbindende dialoog centraal kan staan, vandaag meer dan ooit. Net daarom voelt ingaan op uw uitnodiging om hier te spreken aan als onze morele plicht. Dat doen we als het eerder kleine broertje of zusje onder de jeugdbewegingen, maar wel overtuigd. Vandaag willen we mee de brug bouwen tussen uw werkzaamheden, waarbij u tot nu toe focuste op de kerk, en het nu, maar vooral de toekomst in het jeugdwerk en de samenleving.

In het vervolg van deze tussenkomst verdiep ik met u graag drie gedachten waarmee we hopen nuance te brengen in dit zeer relevante

maatschappelijke debat. De seksuele, fysieke, emotionele en spirituele integriteit van eenieder belangt ieder van ons aan, in de kerk, binnen IJD en ver daarbuiten. Eerst vertel ik u graag wie we als IJD zijn. Als jeugdbeweging voor jongeren tussen 12 en 30 jaar is IJD verbonden met de kerk. We willen vandaag als observator van die kerk, maar ook over onze nauwe banden met de kerk enkele inzichten delen. Vervolgens maak ik graag concreet hoe we in die specifieke context preventie, screening en vorming vormgeven. Dat doen we als door de Vlaamse overheid erkende jeugdbeweging, binnen het kader van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Ik zal eindigen met enkele suggesties voor kansen tot verbetering.

Laten we beginnen bij het begin. In verbinding met de kerk zien we met onze jonge ogen wat er beter kan en moet. Zo willen we er mee naar streven dat er snel één meldpunt is voor alle jongeren tot 30 jaar, of ze nu deelnemen aan een IJD-activiteit of niet. Slachtoffers binnen en buiten de kerk hebben ook dringend nood aan levenslange begeleiding om met het trauma dat hun leven bepaalt om te gaan. De kerk is nog geen gemeenschap, net zoals de brede samenleving, die ten volle doordrongen is van een safeguarding-cultuur waar elke omstander gevoelig en aandachtig is voor de signalen van grensoverschrijdend gedrag. Daar moeten wij ons in blijven oefenen.

Logge hiërarchische structuren hopen wij te zien evolueren naar een model van participatieve dialoog, waarin jongeren uiteraard betrokken zijn, en gedeeld leiderschap. Zelf zullen wij werken aan het verbreden van ons bestuursorgaan met enerzijds externen die geen werkrelatie hebben met de kerk en anderzijds jongeren. Jongerenparticipatie mag zeker binnen de kerk geen holle slogan zijn. Als Belgische kerk moeten wij durven vooroplopen om de intenties die klinken te vertalen in moedige veranderingen.

Tegelijkertijd wil ik het hier heel bewust hebben over alle goed menende priesters, proosten en pastorale werkers. Ik zie daar veel warme mensen die zich, ondanks hun verdriet en verontwaardiging over de gruwel die hun collega's hebben aangericht, blijven inzetten. Al jaren geven zij, vaak zoekend en met veel schroom, het beste van zichzelf in onze jeugdbewegingen. De kampen, vormelingsdagen, pelgrimstochten, wereldjongerendagen, bezinningsmomenten en vieringen hadden er zonder hun inspanningen niet hetzelfde uitgezien. Met toegewijd luisteren en meedenken helpen zij heel wat jonge levens richting geven of door de storm loodsen. De kerk, dat zijn wij samen met hen, een groep mensen die gelooft dat het nog steeds de moeite is om een boodschap van geloof,

hoop en liefde te brengen.

Daarnaast is IJD als erkende jeugdwerkorganisatie ook dankbaar voor de steun van de Vlaamse overheid. De IJD-ervaringen van jaarlijks zowat 25.000 jongeren komen tot stand binnen het kader van het jeugdwerkdecreet.

Dat brengt mij bij het tweede punt. Ook in ons integriteitsbeleid vandaag komen jeugdwerk en kerk samen. De brochure *Van taboe naar preventie*, uitgegeven door de Vlaamse bisschoppenconferentie in 2014, die de beleidslijn uittekent inzake de preventie van grensoverschrijdend gedrag en seksueel misbruik in pastorale relaties met kinderen en jongeren, vormde voor IJD de basis voor het verplichte Aanspreekpunt Integriteit (API) binnen het jeugdwerk.

Sindsdien dagen de steeds evoluerende maatschappelijke en wetenschappelijke inzichten ons dagelijks uit om een state-of-the-artintegriteitsbeleid dat focust op de in het jeugdwerk verankerde driehoek van kwaliteit, preventie en reactie, te implementeren. Ons handelingskader is echter niet in steen gebeiteld. Wij blijven voortdurend leren. Procedures en kaders helpen om elke casus kwalitatief te benaderen, maar het blijft telkens weer maatwerk voor en van mensen.

Wij voorkomen liever casussen dan ze te genezen. Elk grensoverschrijdend gedrag laat wonden na. Daarom is preventie het voornaamste doel van ons handelingskader. Resoluut maken wij werk van het vormgeven, versnellen en verduurzamen van de fundamentele cultuurverandering die nodig is om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Dat vraagt dat IJD die bewustwording creëert, faciliteert, normeert, handvatten biedt en waar nodig sanctioneert. Op die manier werken wij vanuit onze jeugdbeweging elke dag aan de veilige plek waar het normaal is dat meldingen ondubbelzinnig worden aangepakt en opgemerkt, waar daders verantwoordelijk worden gehouden en slachtoffers kunnen rekenen op begrip, waar wij steun mobiliseren en handelingsperspectief bieden aan degenen die willen helpen, maar niet altijd weten hoe zij dat het best kunnen doen, waar grenzen en seksualiteit open en op een respectvolle wijze worden besproken en een natuurlijke plek hebben in de dialoog tussen jongeren en onze begeleiders.

Voor ons handelingskader vertrekken wij vanuit 15 uitgangspunten die u kunt bekijken in de nota die ik na de vergadering ter beschikking van de commissie stel. Het gaat onder meer over de zorgvuldige selectie van medewerkers, vrijwilligers en bestuurders. Op dit ogenblik onderzoeken wij

binnen welke kaders wij voor onze eigen organisatie het opvragen van een uittreksel van het strafregister niet alleen voor nieuwe medewerkers, maar ook voor vrijwilligers en bestuurders zullen implementeren.

Gezien de specifieke historische context en de maatschappelijke positie waarin de kerk zich vandaag bevindt, maakt de mogelijkheid voor het opvragen van een model 2 voor ons deel uit van een zo sluitend mogelijk integriteitsbeleid. Het gaat om partnerschappen en samenwerking, om duidelijke meldings- en rapporteringsprocedures, om juridische correctheid en continue verbetering.

Ook tijdens de vorming van onze animatoren en hoofdanimatoren besteden wij uitgebreid tijd aan vorming rond integriteit. Zij hebben immers een voorbeeldfunctie ten opzichte van onze jongeren. Daarvoor baseren wij ons op de competentieprofielen die zijn opgenomen in het Vlaamse Jeugdwerkdecreet. Concreet betekent zulks dat een animator wordt gevormd om de emotionele en fysieke veiligheid en integriteit van kinderen en jongeren te kunnen waarborgen. Zij leren in onze activiteiten hoe zij een veilige omgeving kunnen creëren voor activiteiten en hoe zij de risico's op voorhand kunnen inschatten. Zij leren problemen op te lossen wanneer toch een onveilige situatie optreedt. Zij leren de nodige afspraken te maken, grenzen te stellen en ze te bewaken. Wij leren hen ook hoe zij jongeren bewust kunnen laten omgaan met het gebruik en het delen van fotomateriaal. Ook onze hoofdmonitoren worden via die competentieprofielen gevormd. Daarbij hebben wij bijzondere aandacht voor hun leiderschapsstijl en voor de manier waarop zij vanuit die stijl werken met een begeleidingsploeg. Wij hebben echter ook bijzondere aandacht voor de relaties met de buitenwereld en voor de rouwmethodiek. Aan de cursus animator en hoofdanimator is een stage gekoppeld. Een jongere krijgt pas het attest als de vormingsploeg van oordeel is dat na de cursus en de stage de competenties voldoende zijn verworven.

Wat wij als organisatie aanleren aan en vervolgens ook verwachten van onze jongeren, moeten wij zelf ook laten zien in concrete daden. Als voorbeeld nemen wij daarbij graag de Wereldjongerendagen van de voorbije zomer in Lissabon. Reeds bij de voorbereiding heeft de organisatie wereldwijd elk deelnemend land verplicht een safeguardingbeleid te ontwikkelen. Onze medewerkers kregen ter voorbereiding vorming over de risico's en over de uitrol van een crisisplan.

Op onze voorbereidende deelnemersdag werd een samenleefcharter met alle jongeren, ouders en begeleiders besproken. De ondertekening van dat

charter voor minderjarigen ook door ouders was een bindende voorwaarde voor deelname aan het grootste jongerenfestival ter wereld. Begeleiders ouder dan 30 jaar werd naar hun motivatie gevraagd en werden gescreend. Tijdens het verblijf in Portugal werden jongeren er via WhatsApp op ludieke wijze driemaal per dag aan herinnerd dat wij zorg dragen voor onze persoonlijke en elkaars integriteit. Ook het nummer van het meldpunt, dat wij sinds een jaar permanent met vier ogen bekijken, werd via die weg gecommuniceerd.

Dat voorbeeld maakt duidelijk dat het handelingskader belangrijk is voor ons, omdat het voor ons de voorwaarden schept om te doen waarin wij geloven, namelijk kinderen en jongeren kansen geven om in een veilige omgeving op zoek te gaan naar antwoorden op hun levensvragen.

Ik verwijs in dat verband graag naar het recente onderzoek van Pimento, in samenwerking met De Ambrassade, dat onmiskenbaar de toegevoegde waarde aantoont van het Vlaamse jeugdwerk in de strijd tegen eenzaamheid en de dramatische gesteldheid van het mentale welbevinden van onze jongeren. Ik verwijs ook naar het onderzoek van de Vlaamse Scholierenkoepel, dat leert dat 43 % van de 20.000 bevroegde jongeren meer wil leren over religies en levensbeschouwingen. Ik verwijs ook naar artikel 14 van de Rechten van het Kind: de vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst.

Jongeren zijn in deze onzekere tijden nieuwsgierig naar bronnen die hun levenskeuze richting kunnen geven, kaders waaraan ze het waarom en waartoe van hun leven kunnen aftoetsen. De spirituele dimensie is intrinsiek verbonden aan ons menszijn. Elke jongere gaat volgens Fowler door zeven stadia van geloofsontwikkeling. Geloof is daarbij veel ruimer te interpreteren dan religie. Het gaat hier over de kern van de persoon, de basis-ervaringen en narratieven die de bron zijn van vertrouwen, duiding en betekenis. Daarom geloven wij bij IJD in jongeren die, vaak zoekend en twijfelend, geloven. Spiritualiteit, ongeacht de levensbeschouwelijke identiteit, is immers de drijvende kracht om duurzaam engagement te kunnen opnemen. Het is de bron van hoop voor onze samenleving.

In het jeugdwerk vinden jongeren ook en vooral de veilige plek om in dialoog te gaan over hun geloofsontwikkeling. Het jeugdwerk biedt het kader waar door doorgedreven preventie, met zorg en in vertrouwen met elkaar, evenwichtig in verbinding gegaan kan worden. Daarom pleiten wij voor het verder verduurzamen van een toekomstbestendige safeguardingcultuur door het ontwikkelen en implementeren van concrete acties die de seksuele, fysieke, emotionele en ook de spirituele

integriteit van kinderen en jongeren kunnen blijven garanderen.

Dat vereist een alomvattende en vooruitdenkende aanpak, waarvoor wij vanuit onze ervaring, tot slot, graag enkele verbeteracties uit onze nota naar voren brengen.

Ten eerste willen wij aandacht vragen voor het brede spectrum van grensoverschrijdend gedrag in het jeugdwerk. Misbruik is daarin de laatste stap, waar vaak al veel ellende aan voorafging. Vanuit onze specifieke context en met de zorg voor de mentale gezondheid van jongeren in gedachten stellen wij voor in toekomstige teksten ook specifiek spiritueel grensoverschrijdend gedrag, naast de andere reeds genoemde vormen, op te nemen. Het waarborgt het recht op veilige spirituele vorming van het kind, zoals omschreven in artikel 14 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Wanneer wij toch geconfronteerd worden met problemen van grensoverschrijdend gedrag en misbruik, zien wij dat ze niet stoppen aan het jeugdwerklokaal, de kerkdeur, de schoolpoort of de voordeur. Door de vertrouwensrelatie die jeugdwerkers mogen opbouwen met jongeren, komen die problemen wel vaak in het jeugdwerk tot uiting. Het gaat vaak om jongeren die in hun leven al heel wat breuklijnen hebben meegemaakt en die daardoor kwetsbaar zijn.

We luisteren graag, maar tegelijkertijd hebben we nood aan een transdisciplinair netwerk dat bereid is om die gedeelde verantwoordelijkheid voor hen te nemen. Overleg tussen de verschillende actoren zoals het jeugdwerk, onderwijs, justitie, gezondheidszorg kan jongeren de continuïteit van ondersteuning en zorg bieden, die nodig is om hen de maximale ontwikkelingskansen te geven en om veilig te kunnen opgroeien. In die zin lijkt het zinvol om te onderzoeken of initiatieven die de ontschotting en de verwijzing tussen vrije tijd en structurele zorg kunnen faciliteren, aangemoedigd kunnen worden voor een volgende beleidsnotaperiode.

Vanuit onze kerkelijke ervaring leren gesprekken met slachtoffers ons dat ze levenslang een trauma uit de kindertijd met zich meedragen. Er is dringend nood aan een zorgkader. Het probleem met trauma is dat het begint wanneer ons iets overkomt, maar dat het daar niet stopt. Het verandert je hersenen. Als je hersenen eenmaal veranderen en je voortdurend in vecht- of vluchtmodus verkeert, kan het moeilijk zijn om gefocust te blijven, vreugde te voelen of plezier te ervaren, tot dat trauma genezen is, aldus Bessel van der Kolk. Kinderen en jongeren die hun toekomst op die manier

gehypothekeerd zien, moeten toegang krijgen tot langdurige multidisciplinaire zorg die herstel mogelijk maakt. IJD vraagt daarom aan de kerkelijke, federale en Vlaamse overheid om de kennis over trauma geïnformeerde zorg in de zorgsector, justitie, jeugdwerk en het pastorale werk te vergroten.

We stellen ook vast dat we nog onvoldoende kennis hebben om op pad te kunnen gaan met jongeren die over grenzen zijn gegaan. Zowel als individu als voor de groep is dat een uitnodiging om bij te leren. Het jeugdrecht is immers een plek waar kinderen en jongeren mogen groeien. Fouten maken mag. Wie over de grens gaat, moet uiteraard worden bestraft. Uit onderzoek blijkt dat plegers steeds jonger worden. De feiten die ze plegen, zijn lang niet altijd strafbaar. We willen de overheid vragen om te onderzoeken welke begeleidingstrajecten kunnen worden uitgewerkt voor jonge plegers en daders, die focussen op inzicht en herstelgerichte begeleiding bij problematisch gedrag en het helen van trauma.

Tevens is het nuttig om methodieken aan te reiken die organisaties helpen om ook met wie over de grens ging een weg van groei af te leggen. Jonge plegers en daders krijgen op die manier een zicht op nieuwe kansen in de samenleving en een toekomstperspectief. Zo voorkomt men recidive en dus ernstigere wellicht strafbare feiten.

Vervolgens zien we privacy en dataverzameling als een grote uitdaging die, wat ons betreft, door specialisten moet worden aangepakt. We stellen vast dat we worstelen met de wettelijke kaders en tools voor gegevensdeling binnen de eigen organisatie, tussen onze groepen en tussen organisaties. Als jeugdorganisatie is dat niet onze corebusiness. We vragen aan de commissie om met de Gegevensbeschermingsautoriteit te onderzoeken hoe we hiermee op een haalbare manier aan de slag kunnen. Daarnaast merken we dat het niet eenvoudig is om een eenduidig kader te creëren voor monitoring en dataverzameling. We willen vragen om te overwegen of er kan worden samengewerkt met kennisinstellingen voor onderzoek over reactieve data, uiteraard met aandacht voor de cases van seksueel misbruik, maar veel meer nog voor de stadia die daaraan voorafgaan en het brede spectrum van grensoverschrijdend gedrag. Het lijkt ons dat dit de uniformiteit van gegevens ten goede komt en het kan toelaten de effectiviteit van geïmplementeerde maatregelen over organisaties heen te evalueren. Volgens IJD zijn er proactieve data nodig die sociologische trends en indicatoren die alarmbellen zijn voor grensoverschrijdend gedrag, op de radar brengen van beleid en organisaties, zodat we datagedreven inzichten kunnen

gebruiken voor beleidsontwikkeling en de toewijzing van middelen.

Tot slot zijn we de talrijke organisaties die in België en Vlaanderen bezig zijn met preventie, handelen en kwaliteit van integriteits- en misbruikbeleid van kinderen en jongeren bijzonder dankbaar. Hun expertise en ervaringen zijn erg relevant, maar vaak te versnipperd.

We vragen de overheid of een permanente interdisciplinaire taskforce met vertegenwoordigers uit verschillende sectoren, academici, data-specialisten, ziekenfondsen, levensbeschouwingen, onderwijs, middenveldorganisaties, overheden en veiligheidsdiensten, met aandacht voor internationale kennisdeling kan worden opgericht. De taskforce kan de opdracht krijgen om beschikbare inzichten en expertise te bundelen en te evalueren. Hij zou kunnen nagaan of de som van de bestaande initiatieven volstaat om aan de toekomstige noden te voldoen. Vanuit die werkzaamheden zou hij aanbevelingen kunnen formuleren om de samenwerking te faciliteren. Daarbij hoort ongetwijfeld het investeren in aanvullend onderzoek dat bijdraagt aan een algemene safeguardingcultuur in de samenleving.

We geloven dat de aanstelling van een integriteitscommissaris in dat kader zinvol kan zijn. Die persoon kan de initiatieven van de verschillende regeringen coördineren tot een nationale aanpak tegen grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. De integriteitscommissaris kan daarbij functioneren als een herkenbaar boegbeeld en als motor van verandering om zo de cultuur van grensoverschrijdend gedrag in de samenleving te doorbreken. Als we echt mogen dromen, dan hopen we dat de commissie nog voor de ontbinding van de Kamer die aanstelling mogelijk maakt of dat zij aan de volgende regering adviseert om daar prioritair werk van te maken.

We durven erop te vertrouwen dat we met onze toelichting ons verlangen om de motor te zijn van een verandering naar een open en inclusieve kerk, voor u tastbaar hebben gemaakt. We geloven dat we door in deze onzekere tijden met zoekende en gelovige jongeren hoopvol op weg te gaan, meebouwen aan een samenleving waar jongeren echt hun plek kunnen vinden. Tegelijkertijd beseffen we ten volle dat we enkel binnen het kader van een nog meer gecoördineerde aanpak en met de inspanning van velen onze jongeren en al wie hen begeleidt, de veiligheid kunnen garanderen die ze verdienen.

Dank u voor uw aandacht.

Joël Spronck: Madame la présidente, chers

membres de la commission, mesdames et messieurs, je vais donc vous parler de la prévention et du screening dans la formation des futurs prêtres. Mon exposé se déploiera en trois points. Je crois utile de donner, tout d'abord, un aperçu de la situation générale des séminaires en Belgique, ensuite les grandes lignes de la formation des séminaristes et, enfin, les mesures concrètes pour le screening des futurs prêtres.

Le premier grand point concerne la situation générale des séminaires en Belgique. Sans vouloir faire trop d'histoire, les séminaires sont nés au XVIe ou au XVIIe siècle dans la foulée du concile de Trente. Les pères conciliaires ont alors demandé aux évêques de réformer la formation des futurs prêtres qui était alors en déshérence, en érigeant dans chaque diocèse près de leur cathédrale une communauté éducative et spirituelle où les candidats au sacerdoce, appelés séminaristes, recevraient une formation en vue du ministère de la parole et des sacrements pour mieux servir les communautés paroissiales.

Il s'agit donc, quand on parle de séminaire, d'une communauté de vie, de prière et d'étude qu'ils vont appeler *seminarium* (séminaire), c'est-à-dire une pépinière. Le séminaire est donc un lieu de discernement, de croissance, de formation en vue, un jour, d'être envoyé ailleurs pour y exercer le ministère pastoral. C'est bien là le sens et la finalité de la formation au séminaire.

En Belgique, depuis des siècles, il y a un grand séminaire dans chaque diocèse pour la formation des futurs ministres du culte catholique. Sur le plan civil, les grands séminaires ne sont pas des ASBL mais des établissements publics créés par la loi, plus précisément par le décret impérial de 1809 et celui de 1813 sur la conservation des biens du clergé. Ces établissements publics ne reçoivent aucun subside mais fonctionnent sur fonds propres ou grâce à des dons. Sur le plan économique, chaque grand séminaire est géré par un bureau administratif du séminaire, lui aussi régi par la même loi de 1813.

Sur le plan ecclésial, donc le plan du droit canonique, les séminaires jouissent de plein droit de la personnalité juridique. Il suffit de se référer au Code de droit canonique (canons 237 et 238). Chaque séminaire est dirigé et représenté légalement par un directeur, un président nommé directement par l'évêque diocésain.

Certains séminaires en Belgique comportent aussi en leur sein un Institut Supérieur de Sciences Religieuses (ISSR) pour la formation des laïcs reconnu par l'UCLouvain et la KU Leuven. Ces ISSR sont là pour la formation aux autres

ministères ecclésiaux, par exemple les diacres, les professeurs de religion catholique, les assistants paroissiaux, les aumôniers.

Durant les dernières décennies, d'autres séminaires ont parfois été érigés au gré des circonstances, entre autres pour accueillir, par exemple, des séminaristes se formant à l'UCLouvain ou bien encore des membres de communautés nouvelles ayant reçu du siège apostolique la faculté d'assurer la formation au ministère presbytéral. C'est le cas notamment du séminaire Redemptoris Mater lié au Chemin néocatéchuménal présent en Belgique francophone.

Depuis 2010, la formation des séminaristes en Belgique est concentrée en deux pôles, un par régime linguistique, et, cela, pour offrir aux séminaristes une formation sacerdotale commune et aussi en raison du petit nombre de candidats et des moyens de formation limités des diocèses.

En Belgique, on compte donc essentiellement deux lieux de formation au ministère sacerdotal. Il y a d'abord le séminaire Johannes XXIII à Leuven qui accueille les séminaristes des cinq diocèses flamands (Bruges, Gand, Anvers, Hasselt et les néerlandophones de Malines-Bruxelles). Le recteur actuel de ce séminaire est l'abbé Kristof Struys et on y compte actuellement une quinzaine de séminaristes. Et, puis, il y a le Grand Séminaire Francophone de Belgique qui est situé à Namur et qui accueille les séminaristes des quatre diocèses francophones de Belgique (Namur, Liège, Tournai et les francophones de Malines-Bruxelles).

J'en suis donc le recteur depuis 2019. Pour cette année, on compte 17 séminaristes âgés de 18 à 52 ans, la moyenne se situant autour de 31 ans et 18 ans étant une exception. En effet, souvent ils sont plus âgés, la plupart ont fait d'autres études au préalable et ont même une expérience professionnelle. Nous formons donc des adultes au séminaire. En outre, nous accueillons à Namur une quinzaine de séminaristes issus de communautés religieuses, par exemple des moines, ou de communautés nouvelles – je parlais tout à l'heure du Chemin néocatéchuménal. Ceux-ci suivent le programme complet avec les autres séminaristes et seront un jour également ordonnés prêtres. Cela donne plus ou moins une trentaine de séminaristes à Namur.

Les évêques des diocèses concernés s'accordent pour une collaboration structurelle et une mutualisation des ressources formatives. Ainsi, les évêques nomment le recteur; les formateurs, qui sont au nombre de cinq et qui habitent dans la

maison du séminaire; et les professeurs du séminaire, qui viennent donner cours sans habiter dans la maison. Ils veillent à ce que les différents intervenants soient équilibrés sur le plan humain, qu'ils soient bien formés sur le plan intellectuel, qu'ils soient titulaires au moins d'un master ou d'un doctorat. Ils veillent aussi à la diversité de sensibilité et d'état de vie parmi les intervenants: qu'il y ait des prêtres qui forment les futurs prêtres, mais aussi des laïcs, hommes et femmes, mariés et célibataires, et bien sûr aussi des experts extérieurs au séminaire.

Toute cette formation intellectuelle est reconnue par la faculté de théologie de l'UCLouvain, qui octroie au candidat, au terme de son parcours, le baccalauréat canonique en théologie.

J'en viens au second point, à savoir quelles sont les grandes lignes de la formation des séminaristes. Il faut savoir que dans toute l'Eglise, et donc aussi en Belgique, la formation est régie par des normes romaines définies dans un ouvrage qu'on intitule la *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*. En 2017, nous avons reçu ces normes, cette *Ratio* qui définit la formation pour l'ensemble des séminaires du monde. Dans cette *Ratio*, l'ensemble de la formation dure sept à huit ans et se décline en quatre étapes et quatre dimensions.

Je vous cite rapidement les quatre étapes, puis les quatre dimensions. Il y a quatre étapes sur sept ou huit années. Il y a d'abord une étape propédeutique préparatoire. C'est une année de fondation vocationnelle, d'enracinement sur le plan humain, spirituel et ecclésial. Au cours de cette année, par exemple, il y a un engagement de type caritatif auprès des SDF, et une session sur l'affectivité en quatre modules de deux jours, qui est donnée en Lorraine avec les propédeutes, donc les nouveaux séminaristes de Metz et de Lille. Cette session est pluridisciplinaire et est pilotée par des experts indépendants, donc des psychologues, des assistantes sociales, des sexologues et des médecins.

La deuxième étape est l'étape des études philosophiques. Cela consiste en deux années de philosophie pour comprendre les grands enjeux de la pensée des hommes depuis l'Antiquité jusqu'à la post-modernité; les grands domaines de la philosophie sont étudiés. Il y a aussi, au cours de cette étape, une formation en sciences humaines, notamment deux grands cours de psychologie, et aussi des cours de sociologie donnés par des professeurs extérieurs.

Troisième grande étape: l'étape des études théologiques. Elle dure trois années. Ce sont trois

années de théologie pour se former plus directement à l'exercice du ministère pastoral. Au cours de ces trois années, une attention particulière est donnée aux grands domaines de la théologie: l'écriture sainte, la liturgie, la théologie fondamentale, l'éthique, sans oublier d'autres matières comme l'histoire de l'art, le dialogue œcuménique interreligieux, etc.

Au niveau pédagogique, il y a des leçons magistrales mais aussi des séminaires de lecture et de questions spéciales où chacun peut bien sûr intervenir. Il y a aussi la rédaction de travaux et d'un mémoire déposé à la faculté de théologie de l'UCLouvain. À partir de la troisième année de cette étape, la formation prend une tournure plus pastorale avec des modules plus pratiques et la participation d'intervenants et de spécialistes. Il y a, par exemple, un module sur la gestion des conflits, l'animation de réunions, la gestion économique, la pastorale de la santé, la pastorale des jeunes, etc. C'est aussi dans ce cadre qu'une formation pour la prévention des abus sexuels et autres – il peut y avoir des abus de type spirituel, de l'emprise, de l'abus de conscience – dans la relation pastorale est organisée, comme le demande d'ailleurs la *Ratio*, au numéro 202.

Je me permets quand même de lire ce texte qui est important pour nos séminaires: "La plus grande attention devra être portée à la question de la protection des mineurs et des adultes vulnérables" – donc, pas simplement les mineurs, j'y insiste: il y a aussi les adultes vulnérables – "en veillant avec soin à ce que ceux qui demandent l'admission dans un séminaire ou une maison de formation ou qui, déjà, présentent leur demande pour recevoir les sacrements de l'Eglise ne soient en aucune façon impliqués dans des délits ou des situations problématiques en ce domaine. Les formateurs devront assurer un accompagnement personnel spécial et adapté en faveur de ceux qui auraient subi des expériences douloureuses en la matière. Dans le programme des formations initiales et permanentes, il faut insérer des cours spécifiques ou des séminaires sur la protection des mineurs. Une information adéquate doit être donnée de façon adaptée, avec une insistance particulière sur les possibilités d'exploitation ou de violence, comme la traite des mineurs, le travail des enfants, les abus sexuels sur les mineurs ou sur les adultes vulnérables."

C'est ainsi donc que, l'année passée, nous avons organisé une formation sur la prévention, formation de deux journées donnée par la Pr Karlijn Demasure, d'origine belge, mais qui a été directrice fondatrice du Centre de protection des mineurs et des personnes vulnérables de l'Université Saint-Paul d'Ottawa, au Canada. Cette session sera,

bien sûr, reprogrammée prochainement.

La quatrième étape est l'étape pastorale, qui est aussi importante. Tout au long de la formation, c'est-à-dire pas simplement à la fin de celle-ci, mais dès l'année préparatoire – l'année propédeutique –, le séminariste est inséré dans une paroisse de son diocèse auprès d'un prêtre et d'une équipe d'accompagnement, principalement le week-end et durant les congés scolaires. Dans cette équipe d'accompagnement, il y a des laïcs, hommes et femmes, mariés ou célibataires. Habituellement, le séminariste va découvrir plusieurs paroisses – deux ou trois en sept ou huit ans – au cours de son cheminement. De stage d'observation, cette insertion pastorale va conduire progressivement à une plus grande prise de responsabilités. Donc, il y a une progressivité dans cette formation pastorale. Des stages sont aussi prévus dans des milieux non paroissiaux, par exemple les hôpitaux, les prisons, les écoles aussi. Ces diverses expériences pastorales sont capitales, parce qu'elles sont un lieu de discernement vocationnel et qu'elles sont prises en compte dans les évaluations des formateurs.

La dernière année de séminaire – la septième ou la huitième – est globalement vécue en dehors du séminaire, sous la houlette d'un curé et d'une équipe d'accompagnement composée, comme je le disais, de laïcs. L'avis des membres de cette équipe est déterminant dans le discernement et le screening. Cette dernière étape est capitale pour une bonne transition vers l'exercice effectif du ministère sacerdotal. C'est au cours de cette étape que le séminariste est ordonné prêtre et diacre. Je vais revenir sur les raisons de l'importance de cette équipe d'accompagnement.

Entre ces quatre étapes, donc sept, huit ans de formation, ce qui n'est quand même pas mal, il se peut que le candidat vive aussi une expérience humaine et pastorale pour un temps déterminé hors du cadre du séminaire – c'est ce qu'on appelle un intercycle, souvent d'une année – parce qu'il est important, croyons-nous, de déconnecter, de décorrélérer l'avancée des études et la maturation humaine et vocationnelle. Les deux ne vont pas nécessairement ensemble. Ce n'est pas parce qu'on a fait deux ans de philosophie et trois de théologie qu'automatiquement, on est prêt à être ordonné.

Il y a quatre étapes. Il y a aussi quatre dimensions transversales dans cette formation. Je les énumère rapidement pour ne pas être trop long. Le séminaire est d'abord une communauté de vie. C'est la dimension humaine, relationnelle, communautaire. Les formateurs vivent avec les séminaristes. Nous vivons avec eux, nous partageons les

repas, etc. C'est la vie communautaire qui permet de bien connaître les candidats, leur caractère, leurs réactions, leurs capacités relationnelles, leur équilibre humano-affectif. C'est la dimension humaine.

La deuxième dimension, c'est la dimension spirituelle. Le séminaire est une communauté en prière. Des temps de prière rythment la journée et chaque séminariste a un accompagnateur spirituel personnel. La troisième dimension est la dimension intellectuelle. Je l'ai suffisamment souligné, le séminaire est une communauté d'étude. Enfin, il y a la dimension pastorale tant il est vrai que le séminaire est une communauté tournée vers le monde avec des stages dans les paroisses et d'autres milieux, une insertion dans le milieu étudiant aussi.

En tenant compte de ces quatre dimensions tout au long des sept à huit ans de formation, on arrive à une connaissance assez fine du séminariste et à un bon jugement sur sa maturité affective et humaine, surtout que leur nombre n'est pas énorme. On les connaît quand même personnellement.

Pour terminer, je donne ici douze mesures concrètes pour le screening des séminaristes.

Première mesure, peut-être faut-il le rappeler, n'entre pas au séminaire qui veut, dans le sens qu'on ne s'inscrit pas au séminaire comme on s'inscrit dans une haute école ou à l'université. En effet, pour l'admission au séminaire, il est demandé un extrait du casier judiciaire, conformément à l'article 596, alinéa 2 du Code d'instruction criminelle. Cet extrait doit bien sûr être vierge. On demande aussi l'avis de plusieurs personnes sur l'équilibre de la personne. Si le candidat est assez jeune, on va par exemple demander l'avis de son directeur d'école, de son titulaire de classe et puis d'autres personnes qui connaissent le candidat.

Outre la motivation à devenir prêtre, ces entretiens abordent toutes les dimensions de la vie personnelle. Ils permettent d'évaluer assez vite l'aptitude ou l'inaptitude du candidat mais aussi ses préoccupations, ses possibilités de croissance en vue d'une formation ultérieure. En général, je peux dire que 30 à 40 % des candidatures ne sont pas acceptées ou sont reportées de plusieurs années. Dès l'entrée au séminaire, dès l'admission, il y a déjà une première sélection à ce niveau-là.

Deuxième mesure, si le candidat est déjà passé dans un autre séminaire dans un autre pays, en France par exemple, ou dans une autre maison de formation (une formation religieuse, un monastère), il est obligatoire de s'informer des

raisons de son abandon ou de son renvoi. Le séminaire qui l'a accueilli doit fournir – c'est une obligation – une copie du dossier avec les avis des formateurs antérieurs et les documents de nature psychologique. C'est donc exigé par la *ratio* n° 198.

Troisième mesure pour le screening, un entretien avec un ou une psychologue/psychiatre est prévu avant l'entrée au séminaire ou bien en tout cas au cours de la première année, l'année de propédeutique. Cet entretien vise à faire un bilan de la personnalité à l'aide de différents tests et à donner un avis sur la santé psychique du candidat, à déceler d'éventuelles problématiques et, selon une procédure convenue et transparente, les informations de cet entretien sont transmises de manière déontologiquement correcte au président du séminaire qui les traite de manière responsable et appropriée.

Quatrième mesure, en propédeutique, donc en année préparatoire, une session sur l'affectivité et le célibat est donnée en quatre modules de deux jours, avec les propédeutes de Lorraine et de Lille, en France. La session est pluridisciplinaire et fait intervenir des experts indépendants – psychologues, sexologues, médecins, assistants sociaux.

Cinquième mesure, en philosophie, il y a des cours de psychologie pour aider le candidat à mieux se connaître et à repérer les mécanismes et les déviations psychologiques.

Sixième mesure, c'est la session sur la prévention des abus dans la relation pastorale, avec Mme Karlijn Demasure. Tous les séminaristes et agents pastoraux en formation y ont participé. Nous fournirons le programme de la session en annexe, il se trouve en dernière page. Pour vous donner une idée de ce qui a été vu lors de cette session, il y avait d'abord une définition des abus, les conséquences des abus, l'écoute des victimes, des récits des victimes – c'est très important, car sans cette écoute-là, on restera toujours dans un discours un peu théorique –, les causes des abus, la typologie des personnes qui abusent, l'interprétation des abus dans l'Église catholique – et comment cela a évolué au cours des dernières années: on est passé de la notion de péché à la notion de délit, de crime –, la prévention, les conséquences spirituelles des abus, les abus spirituels, l'abus des religieuses, les abus dans les communautés nouvelles, la prévention et le respect des limites et des frontières, l'accompagnement pastoral, la possibilité du pardon, et prendre soin de soi.

Septième mesure, les évêques de Belgique ont publié en 2019 un *Code de conduite pour les*

collaborateurs dans l'Église. Nous lisons de façon récurrente ce *Code de conduite*. Plusieurs rappels de ce code sont prévus au cours de la formation.

Huitième mesure, on met aussi en place un accompagnement psychologique des séminaristes qui présenteraient des difficultés relationnelles ou autres – donc, des psychothérapies. C'est différent du bilan de personnalité qu'on fait au début de la formation. Ici, c'est un accompagnement au cours de la formation, qui peut prendre un certain temps, six mois ou un an. Il peut être même parfois poursuivi après l'ordination sacerdotale.

Neuvième mesure, on met aussi en place un accompagnement individuel spirituel de chaque candidat. Nous donnons aussi des instructions spirituelles sur le sens du célibat et l'équilibre affectif au fil de la formation.

Dixième mesure, tout au long de la formation, et particulièrement à l'approche de l'ordination, il est prévu pour chaque séminariste un stage en milieu paroissial, pastoral avec une évaluation par l'équipe d'accompagnement. J'en parlais tout à l'heure. Cette équipe est diversifiée et chaque membre de l'équipe a un questionnaire auquel il doit répondre de façon discrète, bien sûr, par rapport au candidat. Chaque membre de cette équipe doit un peu déterminer le profil du candidat et aussi dire comment le candidat se comporte vis-à-vis des personnes, des enfants, des jeunes, des personnes âgées, des femmes, des hommes, des personnes vulnérables. Les membres de l'équipe d'accompagnement ont l'obligation de signaler au responsable de la formation tout déséquilibre affectif et relationnel détecté chez le candidat.

Onzième mesure, tout au long des sept ans de formation, chaque séminariste fait l'objet d'une évaluation semestrielle par les formateurs du séminaire, avec une attention particulière à l'équilibre affectif et relationnel. Sept ans avec des évaluations semestrielles, cela fait 14 évaluations qui donnent lieu à un rapport où l'on souligne aussi les points de vigilance et les points de croissance qui sont communiqués au candidat.

Enfin, *last but not least*, douzième mesure, à la fin de chaque année de la formation, au long des sept ans, il y a une délibération globale sur les quatre dimensions de la formation, donc les dimensions humaine, pastorale, spirituelle et intellectuelle. Et sur la base de cette délibération, l'évêque et les formateurs décident si le séminariste peut passer ou non à l'année suivante.

Donc, il ne suffit pas d'avoir réussi sur le plan académique et intellectuel. On peut avoir un très beau relevé de notes aux examens, on peut avoir

80 % et être recalé dans la formation en vue de l'ordination. Il est clair que la formation n'est pas simplement académique et intellectuelle. Si le candidat présente une immaturité affective grave ou des déviations comportementales, il est arrêté dans sa formation et renvoyé du séminaire, et ce à n'importe quel moment. Le président du séminaire exposera alors à ce dernier de façon prudente, mais suffisamment claire, les circonstances qui ont motivé ce renvoi. Cette décision sera consignée par écrit et archivée soigneusement au séminaire. La logique veut qu'un séminariste dont l'évêque diocésain estime que la formation doit être interrompue, à titre provisoire ou définitif, ne sera pas accueilli comme séminariste par un évêque d'un autre diocèse du pays.

Je termine en donnant quelques chiffres, pour peut-être concrétiser tout cela. Au plan du screening, depuis que je suis recteur, en 2019, nous avons 42 séminaristes. Je parle ici au niveau francophone, que je connais mieux. Il faudrait demander les autres chiffres à Leuven. Donc, sur les 42 séminaristes de 2019, il y a eu six renvois ou abandons en fin d'année, pour diverses raisons. En 2020, sur les 46 séminaristes, sept ont été renvoyés ou ont abandonné à la fin. En 2021, sur 37 séminaristes, il y a eu huit renvois ou abandons. En 2022, 29 séminaristes et un renvoi. Et, ici, cette année, nous avons 30 séminaristes et il y a déjà eu un abandon en cours d'année. Ces chiffres montrent que, même si le nombre de séminaristes est petit – et ce serait évidemment une tentation de relâcher le discernement –, nous avons le devoir d'opérer un discernement, un screening juste et attentif pour les futurs prêtres de demain.

Je vous remercie sincèrement pour votre écoute patiente et attentive.

De **voorzitster**: Dank u wel. Dat was een hele boterham. Zijn er vragen van de leden?

Valerie Van Peel (N-VA): Bedankt aan de sprekers.

Ik pik even in op wat er het laatste gezegd is. Er is natuurlijk wel een verschil tussen zelf opstappen en weggestuurd worden. Kunt u die cijfers nog concretiseren? Het zou mij interesseren hoe daar de uitsplitsing is.

Ik stel nog een meer algemene vraag en dan laat ik de anderen aan het woord. We behandelen het beste onderwerp per onderwerp. Ik richt deze vraag aan u alle drie, en in hoofdzaak aan de heer Spriet. U hebt het vooral gehad over preventie vandaag en bewustwording, wat natuurlijk heel belangrijk is, maar wat ik daarbij mis, is hoe u omgaat met het verleden en met ouders die

vandaag nog worden gevat. Een stuk van het preventiebeleid heeft immers ook te maken met eens een volledige lijn kunnen trekken over het verleden en heeft ook te maken met een duidelijk signaal naar potentiële ouders dat toont wat er gebeurt als iemand over de schreef gaat. Eigenlijk is het straffen, raar genoeg, ook een deel van de preventie, ook al wordt dat vaak als twee aparte dingen gezien. Daar ben ik het niet helemaal mee eens.

Wat gebeurt er vandaag in justitieel verjaarde feiten met ouders waarvan binnen de kerk nog geweten is dat ze vader waren? Wat gebeurt er met mensen die zich schuldig hebben gemaakt aan schuldig verzuim? Dat is even belangrijk, maar hoor ik veel minder. Wat gebeurt er vandaag concreet met actuele ouders, ouders die vandaag nog voorvallen plegen? Dat is misschien nog belangrijker. Er zijn ongetwijfeld nog actuele ouders. Het gebeurt overal, dus ook nog in de kerk. Zo simpel is het. Wat is nu precies de procedure vandaag? Het complexe bij u is dat er verschillende ordes en congregaties zijn. Is uw antwoord aangestuurd naar alle ordes en congregaties of in welke mate doet iedereen toch weer zijn zin?

Bruno Spriet: Wat betreft de vraag rond ouders en straffen, we hebben de thema's inderdaad opgesplitst en dat thema zal vrijdag uitgebreid aan bod komen als de bisschoppen voor uw commissie komen spreken. Ik stel voor om het dan in detail te bespreken.

Wat betreft de aansturing, het klopt dat de Bisschoppenconferentie een morele autoriteit heeft ten aanzien van andere instellingen, maar geen bestuursverantwoordelijkheid. Wanneer wij spreken van een beleid dat door de Katholieke Kerk in België wordt afgesproken, dan zijn dat beleidsteksten die wij samen hebben afgestemd met de oversten van de religieuze congregaties bijvoorbeeld, er is dus afstemming. Ook inzake preventie en de aanpak van ouders komen wij samen in de interdiocesane commissie voor de bescherming van kinderen en jongeren. Er vindt dus overleg plaats, regelmatige pogingen om dat goed af te stemmen. Als puntje bij paaltje komt, is een provinciale overste echter verantwoordelijk voor zijn congregatie. Vanuit de Bisschoppenconferentie kunnen wij proberen om daarop een zekere morele druk uit te oefenen, maar die persoon blijft individueel bevoegd voor het beleid, net zoals mevrouw Van Ussel en haar raad van bestuur van IJD verantwoordelijk zijn voor het beleid dat gevoerd wordt binnen de interdiocesane jeugddienst. Daarom heb ik in het begin van mijn uiteenzetting gesproken over de complexiteit van onze kerk en het ecosysteem waarvan wij deel uitmaken.

Voor alle duidelijkheid, wij vinden dat geen excuus om ons achter te verstoppen. Wij doen wel degelijk ons best om tot goed overleg en duidelijke afspraken te komen die voor iedereen van toepassing zijn en waarop wij een zekere mate van controle en morele druk wensen en proberen uit te oefenen.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik wil graag even aansluiten omdat er toch twee bewegingen zijn. Aan de ene kant wordt het centraal georganiseerd en aan de andere kant zijn andere organisaties individueel verantwoordelijk, maar hoe gebeurt de controle centraal dan op het beleid, op wat u daarnet allemaal hebt gezegd? Dat wringt toch een beetje en in de praktijk zien wij dat dat dikwijls misloopt.

Bruno Spriet: Mevrouw Vindevoghel, ik kan alleen maar zeggen dat wat er kan gebeuren, beperkt is. Ik maak een vergelijking met een onderwijskoepel. Die heeft autonome schoolbesturen. Daar is er een relatie van morele verantwoordelijkheid en van een zekere aansturing en overleg, maar ieder schoolbestuur is onafhankelijk en zelf verantwoordelijk voor wat het doet binnen de schoolcontext.

Wij hebben de voorbije dertien jaar sterk ingezet op overlegstructuren, met name de Interdiocesane commissie voor de bescherming van kinderen en jongeren wat betreft preventie. Wat betreft de opvangpunten voor meldingen van misbruik, is er een opvangpunt dat alle meldingen ontvangt over alle congregaties en bisdommen heen. Wat betreft de aanpak van daders is er de Raad van Toezicht opgericht die dat behandelt, ook voor alle bisdommen en congregaties. Er is dus een heel sterke poging via dat overleg en via regelmatig contact om dat goed te begeleiden, maar een provinciaal van een congregatie is volgens het internationaal kerkelijk recht dat door het Vaticaan is bepaald, onafhankelijk in zijn bestuur. Dat is de realiteit.

Ben Segers (Vooruit): U zegt dat de structuur geen excuus mag zijn om zich achter te verstoppen. Ik wil de eerdere vraag wat meer concretiseren. In het jaarverslag gaat het bij de nieuwe meldingen van de afgelopen jaren wat de nog levende daders betreft, over 18 personen. Dan vraag ik mij af: hebt u die 18 op de radar? Of gaat het om een melding voor de statistieken, en daarmee uit? Weet u concreet over wie het gaat, en in welke mate worden die dan effectief opgevolgd?

U hebt verwezen naar die raad waarvan ik op de hoogte ben. Ik vraag mij dan wel nog altijd af: gaat

het om elk bisdom afzonderlijk? Vorige week hebben wij deze vraag voorgelegd aan de heer Cosijns, die hier nu ook in de zaal zit. Het ging toen over het overnemen van sancties door de verschillende bisdommen. De heer Cosijns heeft toen verwezen naar het *celebret*, een officieel aanbevelingsschrijven vanwege een kerkelijke overheid voor een priester, dat wordt voorgelegd wanneer hij naar een kerk gaat waar men hem niet kent.

Ik heb mij daarover laten informeren. Ik begrijp dat men ook binnen de kerk vaak niet op de hoogte is van die praktijk. Dan stel ik mij toch de vraag: als dat het toezichtsmechanisme is waarnaar men verwijst, en velen binnen de kerk blijken daarvan niet op de hoogte, wat is er dan eigenlijk?

Ik hoop dat er meer is dan een sanctie die wordt uitgesproken waarbij de hoop is dat er vervolgens naar gevraagd wordt, bijvoorbeeld wanneer de priester verhuist van het ene bisdom naar het andere. Ik hoop dat u over het opvolgingsmechanisme, over de bisdommen heen, toch een heel goed overzicht hebt en dat u zich niet moet verschuilen achter de bestaande structuur wat dit betreft.

Bruno Spriet: Nogmaals, wij spreken vandaag over preventie en vorming. Vrijdag zal het beleid jgens de daders duidelijk aan bod komen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Spriet, u verwees naar het werk en de aanbevelingen van de vorige commissie. U schetste ook wat er de voorbije dertien jaar gebeurd is, maar dat is natuurlijk heel snel gegaan.

Ik veronderstel dat u zeer aandachtig alle hoorzittingen hebt gevolgd. U weet dus ook dat wij vragen hebben gesteld aan professor Adriaenssens. Hij heeft op een bepaald moment natuurlijk ook een belangrijke rol gespeeld. Hij verklaarde iets in een boek van de heer Tieleman. Hij sprak daarin over de Bisschoppenconferentie. Het is van voor uw tijd. Hij zei over de Bisschoppenconferentie: "Ze waren wel bang. Ze hadden schrik van de reacties. Ze wilden vooral dat het publiek zou zien dat ze mee een einde wilden maken aan al die ellende."

Ik heb hem dan gevraagd hoe hij nu het beleid van de laatste dertien jaar evalueert van de Bisschoppenconferentie, de bisschoppen en dergelijke meer. Zijn antwoord was – ik citeer: "Die evolutie kan ik zeker niet positief evalueren. Hetgeen op dat moment in de goede richting leek te gaan, heeft zich niet vertaald in een dynamiek." Hij gaf een aantal voorbeelden en eindigde met: "Er zijn intussen genoeg andere dossiers geweest die

ruimte gaven voor een dynamisch beleid, voor het opentrekken, voor het tegemoetkomen aan slachtoffers, ook binnen de eigen organisaties, maar dat is niet gebeurd. Dus ja, de conclusies van de toenmalige parlementaire commissie hebben wel een zekere dynamiek teweeggebracht in de samenleving en er is een aantal initiatieven genomen, maar jammer genoeg hebben zij tegelijkertijd op het kerkelijke niveau blijkbaar tot een stilstand geleid." Dat is misschien een harde analyse van professor Adriaenssens, maar hij is nauw betrokken geweest bij heel de problematiek.

Wat is uw reactie hierop? Wat is uw reactie op die analyse van professor Adriaenssens over hetgeen al dan niet is gebeurd in die laatste dertien jaar? Wat is uw antwoord daarop?

Bruno Spriet: Mijnheer Van Hecke, ik weet natuurlijk niet goed in welke mate van detail professor Adriaenssens het beleid van de kerk in België de voorbije dertien jaar heeft gevolgd en ook niet of hij bijvoorbeeld kennis heeft van de zaken die wij u vandaag hebben toegelicht.

Zoals ik echter ook in mijn introductie heb aangegeven, zien wij het beleid dat de voorbije dertien jaar is gevoerd niet als af en klaar. Er kan zeker nog meer werk gebeuren. Mevrouw Van Ussel heeft ook daarover gesproken. Er is nog nood aan een meer coherent safeguardingbeleid. Tot nu toe hebben wij het aspect vorming en preventie alsook de aanpak van slachtoffers en daders misschien ook wat te los van elkaar gezien. Bijvoorbeeld, in onze jaarlijkse rapportering hebben wij vooral de focus gelegd op de meldingen van misbruik en hebben wij veel minder verteld over de vormingscomponent, de bewustwordingscomponent en de aanpak van daders. Er is op dat vlak dus nog een weg af te leggen in de richting van coherentie en systematiek.

Ik hoop echter wel dat het duidelijk is dat wij de voorbije jaren heel ernstig werk hebben gemaakt van vorming en preventie alsook van het onder de aandacht brengen van het thema en het dus zeker niet wegstoppen of doodzwijgen.

Die cultuuromslag die nodig is, vraagt een heel brede bewustwording bij onze gelovigen. Zij moeten signalen kunnen oppikken en zich vrij voelen om melding te kunnen maken. Zij moeten ook weten waar dat kan gebeuren als zij bizarre zaken zien. Het gebeurt immers zeker ook nog vandaag. Daarvan is heel sterk werk gemaakt. Mochten er echter concrete suggesties of aanbevelingen zijn over hoe wij een en ander nog beter kunnen doen en die de dynamiek versterken, dan verneem ik ze graag en wil ik ze graag bestuderen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb nog een kleine aanvullende vraag hierover.

U hebt in de inleiding ook geschetst hoeveel artikelen er in allerlei tijdschriften en *Kerk & Leven* over de problematiek zijn verschenen. Als er dan zoiets is als een werking van Mensenrechten in de kerk, dan merken we dat er weinig aandacht wordt besteed aan hun werking en dat het voor hen bijvoorbeeld moeilijk is om zich kenbaar te maken via dezelfde publicaties. Dat vernemen we. Dat horen we. Is er dan geen openheid om die werkgroep of die mensen die bezig zijn met Mensenrechten in de kerk ook een plek te geven, hun werking uit te leggen? De indruk bestaat dat ze daar geen stem krijgen. Of kunt u dat weerleggen?

Bruno Spriet: Het is in ieder geval zo dat er in de voorbije jaren verschillende dagen en sessies zijn georganiseerd in samenwerking met de betreffende werkgroep. Ik denk in het bijzonder aan de nationale herdenkingsdag in 2017 in de basiliek van Koekelberg. De verschillende personen uit de werkgroep hebben ook slachtoffers aangebracht bij het opvangpunt. Die werden stevast ontvangen en ondersteund door het opvangpunt. Ik denk dat er ook in de kerkelijke media regelmatig aandacht is voor die werkgroep. De heer Devillé is persoonlijkheid van het jaar. Ik denk dat er ook in de algemene media de laatste tijd voldoende aandacht voor die werkgroep is. Ook daar zijn suggesties welkom.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Een kleine suggestie is dat de persoonlijkheid van het jaar een mooi interview in *Kerk & Leven* zou krijgen. Dat zou misschien een heel duidelijk signaal zijn.

Bruno Spriet: Ik ken niet het hele archief van *Kerk & Leven*, maar ik meen dat priester Rik Devillé toch al verschillende keren werd geïnterviewd en aan bod kwam in *Kerk & Leven*. Ik zou toch willen vragen dat dit nog eens grondig wordt bekeken. Ik zal u de betreffende artikelen nasturen.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik wilde nog even terugkomen op de uitspraak van de heer Adriaenssens dat er een enorm tekort is aan wetenschappelijk onderzoek.

We kunnen niet ontkennen dat het misbruik in de kerk een groot probleem is, niet alleen in België, maar in de hele wereld. De heer Adriaenssens vroeg zich af hoe het zit met het wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken. Als men aan preventie wil werken, moet men ook de oorzaak kennen. Men moet dus onderzoeken waarom dat zo lang is kunnen blijven gebeuren en nog steeds

gebeurt. Ook op cijfermatig vlak hinkt België achterop. Achter al die cijfers zitten namelijk mensen. Kortom, in hoeverre denkt men na over wetenschappelijk onderzoek daarrond om het preventiebeleid meer body te geven?

Bruno Spriet: Wetenschappers roepen uiteraard steeds op om meer onderzoek te doen. Ik sta voor alle duidelijkheid achter de oproep voor meer wetenschappelijk onderzoek daarnaar. Ik was wel enigszins verbaasd dat professor Adriaenssens beweerde dat er geen onderzoek gebeurt. Er zijn wereldwijd meer dan tien katholieke universitaire instellingen die bezig zijn met onderzoek en vorming met betrekking tot misbruik in de Katholieke Kerk.

De heer Spronck sprak daarnet over het werk van professor Demasure aan de Saint Paul University in Ottawa, in Canada, toch een gerenommeerde universiteit met veel kennis. De professor heeft een boek mee. Er zijn verschillende, vrij uitvoerige publicaties specifiek over het thema misbruik in de kerk, ontwikkeld door onderzoekers. Daarnaast zijn er in meerdere landen expertencommissies geweest, waarvan CIASE in Frankrijk de meest recente is. Er waren echter ook studies in Australië, Engeland en Duitsland naar de oorzaken van misbruik in kerkelijke context.

Daarnet sprak ik over het probleem van machtsmisbruik, waar eigenlijk alles mee begint. Dat is duidelijk de grootste gemene deler in alle onderzoeken. Het heeft te maken met status en de macht die priesters vroeger hadden in de kerk. Zelf heb ik samen met een aantal mensen een synthese gemaakt van de belangrijkste conclusies uit dat soort van onderzoek. Het gaat over de nood aan een culturomslag in onze kerk. Daaraan proberen we nu net te werken door ons preventiebeleid.

Er is vrij veel onderzoek. Er zijn al vrij veel inzichten. Als men nu bijvoorbeeld een expertencommissie zoals die van Frankrijk zou herhalen in ieder land, hoeveel nieuwe elementen zouden er na verloop van tijd dan nog bijkomen? Er zijn volgens mij dus al behoorlijk veel inzichten. Wat volgens mij ook in onze Belgische kerk nog een noodzaak is, is om het onderzoek meer systematisch en coherent te bekijken, en onder elkaar te reflecteren om te zien waar de verbeterpunten zitten. Ik heb absoluut niet gezegd dat de wedstrijd gelopen is. Er is nog veel werk aan de winkel, dat geef ik heel grif toe. Maar de inzichten zijn al vrij uitvoerig beschikbaar.

Er wordt ook vaak gesproken over onderzoek naar daders. Binnen de kerk hebben verschillende psychologen en psychiaters interviews gedaan met

daders en daarover onderzoek verricht. Daarbij valt het mij telkens op wat voor onderscheid daders maken tussen de feiten die ze plegen en andere elementen van hun leven, vooral dan het spirituele aspect. De neiging om zaken te minimaliseren, zoals de heer Vangheluwe ook deed in dat bewuste interview, is een typisch voorbeeld van hoe een dader zich gedraagt.

De voorzitter: Niet alleen daders doen dat. Er zijn daders die de feiten zelf hebben gepleegd, maar in het verleden zijn er ook in deze commissie kerkelijke verantwoordelijken geweest die even goed geminimaliseerd hebben. Dat is misschien eerder een debat voor vrijdag. Zij hebben dan blijkbaar ook een bepaalde scheiding gemaakt. U hebt daarstraks aangehaald dat het geen bestuurlijke overheid is. Misschien loop ik vooruit op het debat van vrijdag. Er zijn heel wat minimalisaties geweest. Als u preventief werkt, moet dat niet enkel op de dader gebeuren, maar ook op zijn omgeving. Dat is evident.

We hebben een morele verantwoordelijkheid. In welke mate hangt daar een burgerrechtelijke of andere aansprakelijkheid aan? Hiermee loop ik misschien vooruit op een discussie die we nog moeten voeren. De splitsing gebeurt niet enkel bij de dader. We hebben hier nog splitsingen gezien in het verleden. Ik hoop dat dat vandaag anders is.

Valerie Van Peel (N-VA): Ik zat met dezelfde gedachten. Ik hoor dat in Rome op dezelfde manier gebeuren. Op een bepaald moment kan de kerk er niet meer omheen. Er komen zoveel verhalen naar buiten. Er moeten dan uitspraken gedaan worden die bewijzen dat ze het gehoord hebben en alles op de daders afschuiven. De paus spreekt dan over satan die in bepaalde mensen kruipt. Toen wilde ik van woede de televisie uit het raam gooien.

Het gevaar daarbij is dat er een bepaald aspect gemist wordt. Ik volg u, mijnheer Spriet. In alle onderzoeken komt het machtsverhaal terug. Iemand die in zo'n machtspositie zit, is vatbaarder om de feiten te plegen, voelt zich onaantastbaar. Het specifieke aan de feiten in de kerk, hoewel ze veel ruimer gebeuren, is dat er een instituut heeft boven gestaan dat zo zijn eigen moraliteit wilde beschermen dat ze dingen consequent onder de mat heeft geschoven. Er is zelfs sprake van richtlijnen die rondgingen over hoe dat moest worden aangepakt opdat het vooral niet naar buiten kwam.

Dat moet in de preventie genoeg meegenomen worden, maar u heb ik daar niet over gehoord. Ik zeg niet dat dat vandaag nog gebeurt. Ik hoop dat dat niet zo is. Daar zullen we tijdens andere sessies op ingaan.

U moet dat integreren in uw preventie. Het is jammer dat u kampt met 'rare' constructies. Het Vaticaan staat boven u, waarvan u constant moet verklaren dat u er geen vat op hebt, maar het blijft die cultuur wel mee inspireren. Ik volg de voorzitter. In welke mate neemt u dat op in uw preventie? Hoe pakt u dat aan? Het is immers niet zo evident, maar wel specifiek aan de verhalen binnen de kerk.

Bruno Spriet: Mevrouw Van Peel, we proberen dat aan bod te laten komen met een heel brede vorming voor de gelovigen en de pastoraal verantwoordelijken over hoe men signalen van misbruik opvangt en wat signalen van daders zijn. De heer Joël Spronck heeft zopas toegelicht hoe dat in de vorming voor seminaristen aan bod komt. Op die manier probeert men werkelijk aan te geven wat signalen zijn. Als men die signalen opvangt en vermoedens of een zorg heeft, wordt gevraagd om contact op te nemen met het opvangpunt, het meldpunt. Zo goed als mogelijk proberen we daar werk van te maken.

Dat brengt ons bij een andere problematiek, waar mevrouw Sofi Van Ussel ook over heeft gesproken: het *bystandership*, het fenomeen dat de omstaanders heel vaak van zaken of geruchten afweten, maar geen actie ondernemen. In het bisdom Gent is vorig jaar een priester geschorst. In die zaak ging het om de eerste melding die we over die priester ontvingen, waarna hij onmiddellijk is geschorst. Daarna wordt dat bekend in de media en krijgen we te horen van andere verhalen en geruchten. Dan zegt men ter plekke dat dat al lang was geweten.

Het betreft zeker een uitdaging waarvoor we nog stappen moeten zetten en waar er dus nog werk aan de winkel is. Ik ben geen expert op dat vlak, maar het valt op dat er een dynamiek is dat mensen pas achteraf beginnen te spreken over feiten die ze raar vonden of die hen waren opgevallen, terwijl ze daar niet over spreken tot een feit wordt gemeld en publiek wordt. Dat is een probleem in de kerk, waaraan wij proberen te werken.

Ik denk echter niet dat dit alleen een probleem binnen de kerk is. Ik denk dat dit een maatschappelijk fenomeen is, waarover verder moet worden nagedacht hoe we mensen die signalen opvangen ertoe kunnen aanzetten om sneller melding te maken, zodat we dit sneller kunnen aanpakken.

De **voorzitter**: Wordt u door het parket verwittigd wanneer een geestelijke in verdenking wordt gesteld?

Bruno Spriet: Ik persoonlijk?

De **voorzitter**: Neen, de structuur.

Bruno Spriet: Neen. Dat is ook een uitdaging. Het parket is niet verplicht om ons te informeren over meldingen. Ik heb weet van gevallen waar dat weldegelijk gebeurde, maar ik heb ook weet van gevallen waar wij uit de lucht vielen en ons burgerlijke partij hebben moeten stellen om op de hoogte te zijn van wat er gaande was. Dat is een aspect waaraan zeker nog moet worden gewerkt.

Sophie Rohonyi (DéFI): Merci pour vos exposés.

Je pense qu'il y a deux grands volets qui ont ici été exposés, en tout cas sur lesquels mes collègues sont revenus. D'une part, la formation, et d'autre part, ce fameux screening qui est essentiel.

Tout d'abord, pour ce qui concerne la formation, j'entends tout le travail qui a été fait en matière de formation initiale et continue. C'est fondamental. Mais je continue quand même de me poser la question de savoir si c'est à des séminaristes de dispenser cette formation, en particulier sur une thématique aussi fondamentale et sensible qu'est la détection d'abus sexuels.

Avez-vous déjà imaginé, pour l'avenir, travailler, collaborer avec des professionnels, avec des personnes qui maintenant travaillent dans les centres de prise en charge des violences sexuelles, qui savent mieux que quiconque donner des indications lorsqu'il y a des soupçons d'abus sexuels ou autres?

Sans vouloir, en tout cas, jeter l'opprobre sur le travail que vous réalisez aujourd'hui, je pense qu'aujourd'hui, il y a des professionnels qui sont à même de pouvoir détecter ces signaux et qui pourraient aussi récolter plus facilement la confiance des personnes qui seraient concernées.

Et puis, je m'interroge aussi sur le contenu de ces formations. Il serait peut-être intéressant pour notre commission de voir ce qui est dispensé concrètement durant cette formation, parce que vous nous dites "voilà, on sensibilise les personnes quant à la manière de détecter des abus sexuels". Comment le faites-vous, concrètement? Moi, c'est quelque chose qui... En tout cas, c'est une interrogation qui reste totalement ouverte.

Pour ce qui concerne le screening, j'entends qu'un screening est opéré, en tout cas pour les personnes qui seraient transférées d'autres diocèses notamment. Vous nous dites que sur base de ce que prévoit le Code d'instruction criminelle, un extrait de casier judiciaire vierge est

exigé. C'est la moindre des choses. Mais le problème, et on vient de l'évoquer, c'est que cet extrait de casier ne reprend que les condamnations. Il ne reprend pas des inculpations et encore moins des plaintes.

C'est particulièrement problématique dans le cadre d'abus sexuels ou d'abus de pouvoir, d'abus d'influence, puisque vous l'avez vous-même dit aussi, les abus d'influence sont souvent les prémices d'agressions sexuelles qui peuvent s'en suivre.

Comment opérez-vous ce screening par rapport à des éléments qui ne peuvent pas se retrouver dans un extrait de casier judiciaire?

J'entends que vous vous informez auprès d'autres séminaires ou d'autres diocèses desquels proviendraient les personnes. Peut-on vraiment obtenir des informations à travers ce travail? Les décisions de transfert sont-elles motivées et de façon correcte? A-t-on l'honnêteté de d'écrire dans une décision de transfert les raisons de ce transfert et notamment s'il y a des soupçons d'agression sexuelle? Je vous avoue avoir un gros doute à ce propos. Je me pose vraiment la question. Se renseigner auprès d'un diocèse d'origine est-il vraiment suffisant pour pouvoir opérer un screening sérieux qui permette d'éviter de nouvelles agressions sur de nouvelles victimes? Merci.

Joël Spronck: Je vous remercie pour votre question. Comme je l'ai signalé dans mon exposé, il y a toute une série de formations qui sont données par des experts indépendants: psychologues, sexologues, psychiatres.

Sophie Rohonyi (DéFI): Comment les recrutez-vous?

Joël Spronck: Ces personnes sont reconnues pour leur travail dans la société civile. Ce ne sont pas des personnes qui font nécessairement partie de l'Église. Alors là, on jette le soupçon sur ces personnes-là aussi.

Sophie Rohonyi (DéFI): Monsieur, mon objectif n'est pas de jeter le soupçon sur qui que ce soit, c'est de voir plus clair quant à la manière dont vous recrutez les personnes qui vont opérer un travail de screening qui est déterminant, qui doit pouvoir être déterminant.

Joël Spronck: Tout à fait.

Sophie Rohonyi (DéFI): Vous nous dites que ces personnes ne sont pas nécessairement issues du séminaire. J'entends donc qu'il y a un *mix* de

personnes expertes extérieures et d'autres qui proviennent de l'Église et qui dispensent ces formations.

Joël Spronck: Oui, des professeurs du séminaire.

Sophie Rohonyi (DéFI): Comment recrutez-vous les personnes extérieures et comment déterminez-vous qui de l'extérieur ou de l'intérieur va être à même de dispenser ces formations?

Joël Spronck: Vous avez des personnes qui sont reconnues dans la société, qui sont formées comme psychologues, psychiatres, qui ont un numéro INAMI, etc., qui vont faire leur boulot et qui vont remettre un rapport tout à fait professionnel en indiquant s'il y a des problèmes au niveau de la structuration psychique, par exemple, d'une personne. C'est par exemple un test de personnalité qui convient pour toute personne, qu'elle soit séminariste ou pas. Pour moi, il y a quand même une dimension importante que ce soit fait par des personnes indépendantes du corps professoral la demande.

Par ailleurs, l'extrait de casier judiciaire dont vous parliez ne mentionne pas les plaintes. Oui, évidemment! Cela devient alors un problème juridique. Pour toute personne, même pour des enseignants dans l'enseignement fondamental, on demande des extraits de casier judiciaire. Là non plus, les plaintes ne sont pas mentionnées. Cela devient donc un problème beaucoup plus large que simplement pour des futurs prêtres. Il faudrait peut-être alors élargir la demande.

Enfin, pour ce qui concerne le transfert, comme je vous le disais, il y a un rapport à la fin de chaque année. Il est mentionné dans le dossier du séminariste s'il abandonne, s'il est renvoyé. Nous avons donc le devoir de transmettre cela si ce candidat se représentait ailleurs. Dans ce rapport, il est évidemment clairement noté les raisons du renvoi ou de l'abandon avec les rapports des psychiatres, etc. Tout cela, nous avons le devoir de le transmettre au séminaire auquel ce candidat se présenterait.

Sophie Rohonyi (DéFI): Est-ce que, sur base des décisions de transfert que vous avez déjà eu à connaître, vous avez senti qu'il y en avait qui nécessitaient justement un travail? Ou en tout cas, des choses qui ne tenaient pas et qui pouvaient laisser présager des agressions sexuelles?

Joël Spronck: Oui, tout à fait. Mais alors, évidemment, dans ce cas-là, on n'accueille pas.

Sophie Rohonyi (DéFI): Est-ce que vous trouviez que ces rapports étaient suffisamment honnêtes

par rapport à cela?

Joël Spronck: Oui, et on n'accueille pas, évidemment, le candidat. Ça, c'est clair. S'il se présente chez nous.

Sophie Rohonyi (DéFI): Donc vous avez eu des cas où vous avez refusé une personne?

Joël Spronck: De France, par exemple, des séminaristes qui voulaient venir de France à Namur. C'est clair que quand on voit le dossier, on se dit: "Non, non. On ne prend pas".

Le but n'est pas de faire du chiffre au séminaire. Ça, je tiens à le préciser. C'est d'avoir des gens qui seront, plus tard, équilibrés, etc. Je crois que si on veut vraiment avancer dans ce dossier, il faut être assez clairs et assez fermes, je dirais, sur ces questions-là, et ne pas accueillir tout le monde comme cela.

Oui, donc il y a déjà eu, de France essentiellement. En tout cas, pour ce qui concerne la partie francophone du pays. Peut-être qu'à Leuven, il y a des demandes qui viennent d'ailleurs.

Daniel Senesael (PS): D'abord merci pour vos exposés respectifs.

Monsieur Spronck, votre présentation était plus qu'intéressante, parce que très précise et très structurée. Nous avons bien retenu les quatre étapes et les quatre dimensions transversales. Je vais me recentrer sur l'objet de notre commission, qui porte sur les abus sexuels, entre autres dans l'Eglise.

Nous avons entendu ici des victimes, et peut-être vous aussi les avez-vous entendues, ou vu les reportages diffusés à la télévision. Je n'ai pas entendu, dans votre chef, la manière avec laquelle vous pouvez prendre en considération ces témoignages dans la formation qui est la vôtre. Nous avons aussi entendu et parlé des centres de prise en charge des victimes et ceux-ci pourraient peut-être participer à cette formation. Les entendre, les écouter, les analyser et peut-être voir comment les séminaristes peuvent être sensibilisés et comment ils pourraient être acteurs dans le futur des cas qui se présenteraient. Quel est votre avis à ce sujet dans le cadre de la formation dont vous êtes responsable?

Dans cette formation, comment appréhendez-vous les lanceurs d'alerte? On en parle dans différents domaines de la vie civile et publique, mais, dans la thématique de l'Eglise, une attention particulière leur est-elle réservée? Comment, pourquoi? Et, si pas, pourquoi? C'est un domaine qu'on prend de

plus en plus en considération, d'autant que vous avez parlé, chacune et chacun, de la nécessité de la protection des données personnelles, de la vie privée, toutes ces législations qui entourent ces lanceurs d'alerte.

Madame Van Ussel, vous avez beaucoup parlé, de manière très sereine, je pense, des victimes, et de la manière dont elles peuvent compter sur de la compréhension. Vous avez parlé d'intégrité physique et émotionnelle des jeunes. Vous avez parlé de la continuité des soins nécessaires. Tout cela me dit qu'il y a une bonne prise en charge de ces victimes, une bonne compréhension, une bonne écoute et un bon encadrement. Mais qu'en est-il des abuseurs, qui sont quand même au centre de nos préoccupations? Je vous ai moins entendue à ce propos. Comment sont-ils considérés dans l'approche que vous en avez faite?

Vous avez également abordé un autre élément qui sera important pour la suite de nos travaux. Vous avez parlé de quelque chose de nouveau, à savoir la désignation d'un commissaire d'intégrité. Cela peut être vraisemblablement très intéressant, mais on en sait trop peu. Un profil a-t-il déjà été analysé et étudié par vos soins? Quand on lance un appel à candidatures, on a un profil de fonction, une fiche qui énumère les attentes, demandes et recommandations auxquelles la personne à recruter doit répondre. Peut-être n'a-t-on pas le temps aujourd'hui d'avoir tout l'éclairage nécessaire et suffisant à ce sujet, mais si vous avez des documents qui précisent les qualités que devrait avoir cette personne selon vous, ils pourraient être intéressants dans l'examen de nos recommandations.

Joël Spronck: Monsieur Senesael, s'agissant des victimes, il est vrai que je ne me suis peut-être pas centré sur elles. Ici, j'ai simplement donné le contenu de la session sur la prévention, que nous donnons régulièrement au séminaire. J'ai insisté sur le fait que cette session comportait aussi l'écoute des victimes. C'est tout différent, évidemment, de parler de prévention quand on a entendu des victimes. Sinon, cela reste un débat un peu théorique. Au plan de l'empathie, cela permet, en tout cas, d'avoir davantage conscience de la gravité des problèmes. Cette écoute des victimes, nous l'avons au sein même de cette session sur la prévention. J'avais vraiment souhaité que nous ayons des témoignages pour que cette session fasse mouche auprès des séminaristes et des autres acteurs pastoraux en formation. Il est évident qu'on peut faire davantage sur ce plan, mais il est important qu'il y ait cette écoute des récits des victimes au cours de la formation.

Puis, nous avons vu évidemment la traduction en français du *Godvergeten*, que vous avez vue aussi. Nous l'avons vue en communauté, avec tous les séminaristes. Nous avons pris la soirée à cette fin. Deux des quatre émissions ont été traduites en français. Je pense vraiment que nous avons tous été très marqués. J'ai insisté pour que les séminaristes entendent aussi cela. Ce serait trop facile d'éviter.

L'autre point portait sur les lanceurs d'alerte. Donc, vous voulez dire ceux qui signalent un comportement inadéquat chez un séminariste?

Daniel Senesael (PS): Oui, c'est cela.

Joël Spronck: Ces alertes peuvent provenir de différents éléments. Cela peut être pendant la formation. Je vis au séminaire et je vois évidemment s'il y a des comportements déviants. Mais cela vient aussi parfois des lieux de stage où se trouvent les séminaristes. Les équipes d'accompagnement le mentionnent alors. Je disais qu'elles avaient le devoir de signaler toute déviance comportementale. Donc, évidemment, nous en tenons compte.

Souvent, les choses, finalement, se recourent. Je dis "souvent" mais il n'y en a pas énormément. Je veux dire que c'est un petit nombre. On n'est pas non plus avec des centaines de séminaristes. Souvent, on remarque que lorsqu'il y a une difficulté au niveau relationnel dans la communauté du séminaire, cela se répercute, c'est aussi repéré à l'extérieur du séminaire, dans les lieux de stage. Cela suscite évidemment notre vigilance. Il faut alors voir la gravité, voir si un accompagnement psychologique ou une psychothérapie devient nécessaire et en déterminer la durée, etc. Ou bien, alors, carrément, il y a le renvoi du séminaire. Si c'est vraiment trop grave, nous ne pouvons pas prendre en charge.

Sofi Van Ussel: Als ik uw vraag goed begrepen heb, dan hebt u graag inzicht in de manier waarop wij naast slachtoffers ook daders zouden willen begeleiden. Ook hebt u vragen over het voorstel van de integriteitscommissaris.

Inzake daders denk ik, zoals daarnet al aan bod gekomen is, dat wij een duidelijk onderscheid moeten maken tussen plegers en daders, zeker vanuit het oogpunt van het jeugdwerk. Wat zijn strafbare feiten en waar zijn jongeren over de grens gegaan? Daarnaast kunnen we ook een onderscheid maken op basis van leeftijd, bij een feit tussen meerderjarigen, een feit dat tussen een meerderjarige en een minderjarige heeft plaatsgevonden, en het stuk minderjarigen onderling,

waar het al helemaal moeilijk is om tot strafbare feiten te komen. Mijn antwoord is dus even veelzijdig als dat er daders en plegers zijn.

In mijn discours heb ik toegelicht dat wij als jeugdwerk vragende partij zijn om met plegers absoluut aan de slag te kunnen gaan. Elke jongere heeft recht op een tweede kans. Wij bieden groeikansen aan. Daarnet is het georganiseerd doorverwijsnetwerk al aan bod gekomen. Het gaat om jongeren die nog niet in contact gekomen zijn met justitie. We hebben heel weinig handvatten of tools voor jongeren die over de grens gaan, een tweede keer en een derde keer over de grens gaan. We hebben nood aan methodieken en gesprekstechnieken om met die jongeren een weliswaar preventief traject te blijven lopen. Binnen onze jeugdorganisatie zetten wij daar vandaag heel fel op in, net om erger te voorkomen op lange termijn. Dat is een vraag en tegelijkertijd een kwetsbaarheid. Als jeugdwerk zijn wij een nulde lijn, we hebben een luisterfunctie en detectiefunctie, maar we zijn geen welzijnswerkers of zorgverstrekkers. Als gevolg daarvan is het zonder een doorverwijskader soms moeilijk om daarmee op een adequate manier om te gaan.

Daarnaast is er ook het verhaal dat als we werken met minderjarigen, er ook altijd een gesprek met de ouders is. Het gaat over iemands kind. Daar zijn volwassenen mee verantwoordelijk voor en daar kunnen we niet zomaar doen wat we willen. Dat is een eerste deel van het antwoord.

Als het gaat over daders, dan verwijzen wij door. Wij geven dat uit handen en dan is het oordeel niet aan ons, maar aan Justitie. Dan is het niet aan ons om te oordelen. Wil dat zeggen dat wij vinden dat er net zoals voor de slachtoffers ook adequaat met daders moet worden omgegaan? Absoluut, maar dat ligt buiten het bestek van mijn bevoegdheid als jeugdwerkorganisatie.

Wat uw vraag over de integriteitscommissaris betreft, wij nemen die vraag ernstig. Als jeugdwerkorganisatie merken wij verschillen in aanpak tussen de federale en de Vlaamse bevoegdheid. Wij zien massa's organisaties, inclusief uw commissie, die de problematiek van seksueel misbruik ter harte nemen en daar met heel veel expertise aan de slag gaan, maar tegelijkertijd missen we (soms wat) coördinatie. Ook voor de daders geldt de vraag naar wie we kunnen doorverwijzen.

U vraagt naar een voorbeeld. Naar aanleiding van het MeToo-verhaal in Nederland werd Mariëtte Hamer in 2022 in Nederland aangesteld als regeringscommissaris. De eerste resultaten van haar werk zijn nu beschikbaar. Dat lijkt positief te

zijn. Ik heb daar het afgelopen weekend nog over gelezen in de media. Elke transitie heeft een bezieler nodig en iemand die aan de kar trekt. Als u mij dat vraagt, het is niet mijn bevoegdheid om het profiel van een regeringscommissaris of een commissaris voor de overheid op te stellen. Als u daarvoor mijn expertise als gedragswetenschapper wenst, dan ben ik graag bereid om daar mee over na te denken, maar volgens mij is het aan een taskforce om daarvoor een duidelijk profiel op te stellen en ervoor te zorgen dat die coördinatie mogelijk wordt gemaakt.

Koen Geens (cd&v): Mevrouw de voorzitter, wij kijken heel veel door de achteruitkijkspiegel – dat is nuttig – maar ik zou even vooruit willen kijken.

In het Vlaams Parlement heeft professor Vandewiele een interessante uiteenzetting gehouden over de toekomst en de bewaking – in het Engels en het Schots heet dat *safeguarding* – van de omgeving van kinderen op een actiegerichte, participatieve en deskundige manier.

Mijnheer Spriet, u verwees daarnet naar de *bystanders*. In het Duits noemde men dat destijds *Mitläufer* en in het Frans noemde men dat *amnésiques*. Wij kijken allemaal heel graag weg. U hebt voorzichtig gezegd dat dat niet alleen in de kerk gebeurde. Ik heb dat goed gehoord; ik heb grote oren, zoals u ziet. Het gebeurt echter ook in de kerk. Het zou niet meer mogen gebeuren, maar het vergt een heel grote deskundigheid en delicateit om mensen te wijzen op een aantal zaken waarop zij liever niet worden gewezen. Het is dus mooi om daarover wetenschappelijke concepten te ontwikkelen. De sociale impact van veel van die methodes is geanalyseerd in een studie van de Europese Commissie uit 2023 die uitgaat van het Network of Experts working on the Social dimension of Education and Training. Wij zitten met een veel groter probleem dan de kerk, maar precies wat het kerkse aspect ervan betreft, heeft professor Vandewiele heel zinvolle dingen gezegd en strekt het Schotse voorbeeld tot lering.

Is men daar preventief mee bezig in uw omgeving? Mijn aanbeveling aan de commissie zou zijn dat alle omgevingen daarmee bezig moeten zijn, zelfs de familiale omgeving. Het is een heel delicate taak, maar het is standaard in alle mogelijke dingen waarvan wij willen weggijken, dat zij pas 20 jaar later door de betrokkenen worden opgebiecht, omdat zij het niet meer kunnen verdragen om zelf te zwijgen. Intussen hebben veel mensen het niet gezien.

Het is met name in *Genesis*, meen ik, dat het voor het eerst gezegd is: ik ben mijn broeders hoeder niet. Een heel merkwaardige uitspraak, maar die

kwam dan ook van Kaïn, als ik het mij goed herinner. Ik ben mijn broeders hoeder niet, dat is iets waar wij allemaal sterk mee leven: ik moet dat niet doen. De vraag is: kunnen wij in onze samenleving zonder vervelend te worden voor anderen, proberen delicaat gedrag ter zake te bevorderen?

Bruno Spriet: Mijnheer Geens, dank u voor uw vraag.

Laat ik om te beginnen, zeggen: ik meen dat er inderdaad nog vooruitgang mogelijk is. Ik meen dat het beleid van de kerk in de voorbije tien of dertien jaar ietwat ad hoc was en dat er nog meer systematisch gewerkt kan worden.

Onze focus lag op de meldpunten, naast de vormingscomponent en naast de dadersaanpak. Er is veel gebeurd om dingen te coördineren inzake de meldpunten en om daarover te overleggen.

Inzake het door u genoemde concept van omstaanderschap meen ik dat er inderdaad meer concertatie en uitwisseling mogelijk is. Tot nu toe hebben wij in essentie geprobeerd dat op twee manieren te doen. Enerzijds via de vele vormingsavonden en via de publicaties die ik daarnet heb vernoemd, anderzijds door te werken aan een andere structuur en een andere cultuur in de kerk.

Ik kan mij voorstellen dat een aantal onder u in geen kerk of geen parochie binnenkomt, maar vroeger, pakweg 30 jaar geleden, werd een parochie bestuurd door een priester en zijn onderpastoor. Er was dan ook een kerkfabriek, met een aantal mensen van de goegemeente, maar de macht was zeer geconcentreerd. In de jongste 15 jaar is dat geëvolueerd naar een model van teamwerk, waarbij men bijvoorbeeld voor een pastorale eenheid in het bisdom Antwerpen 5 personen aanstelt, van wie 1 persoon een priester is, en de anderen leken, vrouwen, mannen, van verschillend pluimage zijn, die als opdracht hebben zoveel mogelijk gezamenlijk besluiten te nemen en gezamenlijk beleid te vormen.

Waarom is dat relevant voor uw vraag. Wel, dat zorgt ervoor dat de verantwoordelijkheid veel meer wordt gedeeld dan vroeger en de diversiteit aan perspectieven zorgt ervoor dat, wanneer iets verkeerd loopt, bijvoorbeeld machtsmisbruik of misbruik, er gemakkelijker een gesprek over ontstaat en dat er meer kansen zijn om bij te sturen.

Die transitie is volop bezig en er is daarvoor nog veel werk aan de winkel. Mensen die het jarenlang gewend zijn geweest om binnen een bepaald cultureel model te werken, veranderen van

vandaag op morgen hun gewoontes niet. Ik beweer niet dat dit werk al volledig gedaan is, maar er is wel sprake van een fundamenteel andere aanpak.

Sofi Van Ussel: Mijnheer Geens, zoals u terecht aangeeft in uw vraag, waarvoor ik u dank, betreft het een probleem waarop wij vooral hard moeten oefenen. Over het Waalse jeugdwerk kan ik mij niet uitspreken, maar door het integriteitsbeleid oefent het Vlaamse jeugdwerk ondertussen hard.

Een van de modellen waarop wij proberen te oefenen, zijn de vijf A's die door Sensoa mee zijn geïmplementeerd in het jeugdwerk. Dat gaat over anderen betrekken, afleiding creëren, afzonderen, aanspreken en vooral ook aanwezig blijven bij het slachtoffer.

Wij hebben het er hier vandaag al een paar keer over gehad. Het gaat over de fundamentele cultuurverandering. Het gaat over een gedragswijziging waarvoor de samenleving samen verantwoordelijk is. Dat is mijn overtuiging. Dat is ook waarom ik met jongeren wil werken. Dat begint bij een andere leiderschapscultuur en bij het zaaien bij jongeren, om de transitie mogelijk te maken. Het jeugdwerk creëert daartoe de veilige plek. De samenleving moet die nood omarmen en radicaal daarin durven te investeren. Daarom is mijn voorstel ook om een integriteitscommissaris aan te stellen en ervoor te zorgen dat wij daar echt werk van maken. Wij kunnen dat immers binnen onze organisatie doen. Dat is echter op school nodig; dat is in de thuiscontext nodig; dat is in de jeugdbeweging nodig; dat is op de werkvloer nodig; dat is in bedrijven nodig en dat is in de politiek nodig.

Bruno Spriet: In de kerk is het zeker ook nodig. Laat dat heel duidelijk zijn.

Wij hebben de voorbije jaren regelmatig vormingen daaromtrent georganiseerd. Het gaat ook over brieven die op zondag in de mis worden voorgelezen, zoals u er in oktober ook één hebt zien passeren. Dat is op sommige plaatsen een uitdaging. In sommige parochies zijn er individuen die de neiging hebben om te zeggen dat het een probleem uit het verleden is, dat het vandaag niet meer gebeurt. De neiging van de mens, die heel menselijk is, om de kop in de grond te steken en te zeggen dat het hier niet gebeurt, is ook in de kerk aanwezig. Ik probeer u vandaag mee te geven dat wij vanuit het beleid er alles aan doen om de bewustwording zo groot mogelijk te maken. Dat is niet het gedrag dat wij verwachten, integendeel, wij verwachten een heel ander gedrag, namelijk dat men bij verdachte signalen contact opneemt met het meldpunt.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Spriet, u bent nieuw, u bent minder dan een jaar in dienst. U kunt dus ook niet alles weten over het verleden.

Wat is eigenlijk uw precieze taak en bevoegdheid als secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie van België? Ik heb het even opgezocht en ik heb de volgende informatie gevonden: de hoofdpdracht van de secretaris-generaal is het voorbereiden en opvolgen van wat de bisschoppen gezamenlijk beslissen. U lijkt me dus eerder een secretaris te zijn. De titel secretaris-generaal doet echter uitschijnen dat u veel meer macht hebt.

Ben u eerder secretaris of ook generaal? Met andere woorden, hebt u ook een bevoegdheid om in de organisatie lijnen uit te zetten of moet u voor alles wat er wordt beslist naar de Bisschoppenconferentie, een soort van raad van bestuur, luisteren? Of bent u een soort CEO of directeur van het instituut, waarbij u ook werkelijk leiding kunt nemen en beslissingen kunt nemen? Welke autonomie hebt u en waarvoor moet u naar uw raad van bestuur, als ik dat zo denigrerend mag zeggen, gaan?

Bruno Spriet: De vergelijking met de raad van bestuur en de directeur gaat vrij goed op. Ik ben de persoon die de dagelijkse coördinatie en het dagelijks werk aanstuurt, ook van mijn medewerkers. Uiteraard, zoals het iedere organisatie betaamt, heeft een directeur naar zijn raad van bestuur een rol van vertrouwen en samenwerking. In die zin heb ik wel degelijk een verantwoordelijkheid en een invloed, maar het zou toch raar zijn als ik eenzijdig beslissingen zou nemen waar mijn raad van bestuur niet achter kan staan. Dat is in andere organisaties ook zo. Dat gebeurt in een goede en constructieve dialoog.

Voor de duidelijkheid, vandaag was het onze intentie om te spreken over screening en preventie. Ik zal vrijdag ook graag aansluiten om mee de andere vragen te beantwoorden die aan de bisschoppen zijn gericht.

Specifiek voor de kerk is het wel zo dat de diensten van het Vaticaan, kerkrechtelijk gezien, onder de bevoegdheid van de paus staan. Rechtstreeks daaronder valt de bisschop die verantwoordelijk is voor zowel de uitvoerende, de wetgevende als de rechterlijke macht in zijn bisdom. Dat is het monarchische model van weleer waarbij allerlei bedenkingen te maken zijn. De Bisschoppenconferentie is in die zin een soort tussenstructuur die later is gekomen om overleg, samenwerking en gemeenschappelijk beleid te stimuleren.

Als secretaris-generaal van die Bisschoppen-conferentie ben ik uiteraard voorstander van goede samenwerking en goed overleg. Dat gebeurt in België ook, anders zouden we nooit tot de beleids- en preventieteksten gekomen zijn. Maar uiteindelijk is iedere bisschop verantwoordelijk voor zijn bisdom, zoals iedere provinciaal verantwoordelijk is voor zijn religieuze congregatie.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik wil nog even terugkomen op de vraag over het wetenschappelijke onderzoek.

Kunnen wij de informatie daarover ook krijgen? Dat kan interessant zijn voor ons. Kunt u ons actuele cijfers geven over het aantal meldingen van misbruik dat u nu nog binnen krijgt, na de komst van het preventiebeleid?

We hebben in de uitzending *Godvergeten*, maar ook hier heel veel slachtoffers gehoord die erg wantrouwig zijn tegenover de kerk. Hoe pakt u dat aan? Ik kan me voorstellen dat de gebeurtenissen van de laatste tijd gezorgd hebben voor een groot wantrouwen bij heel wat mensen. Wat doet u om het vertrouwen te herstellen zodat mensen opnieuw melding maken?

Mevrouw Van Ussel, u meldde dat de begeleiders gescreend worden vanaf 30 jaar. Vanwaar die leeftijdsgrens? Kunt u ons meer vertellen over waarom deze mensen pas vanaf 30 jaar gescreend worden?

De **voorzitster**: De informatie die u vraagt, staat online, zelfs gepubliceerd op ons net. U kan die informatie daar zeker terugvinden.

Bruno Spriet: De cijfers kan ik u niet uit het hoofd zeggen. Die zijn inderdaad gepubliceerd.

Ik wil graag terugkomen op uw vraag over wantrouwen. Ik heb alle begrip en respect voor slachtoffers die de kerk wantrouwen en niet met ons wensen samen te werken. Dat kan ik volledig begrijpen. Daar ben ik mij terdege bewust van. Er zijn slachtoffers die om die redenen via andere meldpunten uiteindelijk bij ons terechtkomen. Op Vlaams niveau is er de commissie voor historisch misbruik. Slachtoffers kunnen daar begeleid worden. Wanneer het kerkelijke slachtoffers betreft, zal de commissie als een soort tussenpersoon ageren om een erkenning en een dading van de kerk te bekomen.

Enerzijds wil men niks te maken hebben met de kerk, waarvoor ik alle begrip heb. Anderzijds, als er iets concreet moet worden onderzocht en als er excuses moeten komen, moet dat in naam van de kerk gebeuren. Iemand anders kan dat moeilijk

doen, behalve de dader zelf. Daar stellen zich echter ook allerlei problemen bij verjaarde feiten.

Concreet gebeurt het af en toe dat die commissie ons contactpunt contacteert. Zij hebben een tijd geleden ook samengezeten om de afspraken helder te maken. Op basis van de getuigenis van het slachtoffer gaat men dan op zoek naar feiten en mogelijke verdere stappen. Voor zij die niet rechtstreeks met de kerk in contact wensen te komen, zijn er dus mogelijkheden om via andere meldpunten te werken. Het Centrum voor Arbitrage was vroeger ook zo'n mogelijkheid.

Bij dat centrum waren meldingen mogelijk tot eind 2012. Het valt te betreuren dat dat centrum is gestopt. U kunt misschien overwegen of een neutraal en onafhankelijk arbitragecentrum opnieuw interessant kan zijn. De kerk heeft vooral de opvangpunten willen voortzetten, omdat het belangrijk is dat slachtoffers ergens terecht kunnen en namens de kerk excuses en eventuele compensaties worden gegeven. In de voorbije tien jaar hebben er zich ongeveer 650 slachtoffers gemeld. Sinds de documentaire *Godvergeten* waren er ongeveer 160 meldingen of vermoedens van misbruik door omstaanders.

Ik kom terug op het omstaandersvraagstuk. We stellen wel degelijk vast dat het voorbije jaar meer mensen bij een vermoeden een melding maken. Zo kan iemand melden dat hij in zijn college zelf niets heeft meegemaakt, maar vond dat er toch iets verdachts aan de gang was, en vragen of we daar weet van hebben. Dan kijken we dat na.

Sofi Van Ussel: Mevrouw Vindevoghel, in antwoord op uw vraag over cijfers en het jeugdwerk verwijs ik graag naar mijn betoog, in die zin dat het brede spectrum aan grensoverschrijdend gedrag in het jeugdwerk en in de samenleving het best wordt geïnventariseerd. Het gaat dus niet alleen over seksueel misbruik. Onze vraag is om op een adequate manier daarvoor kaders te creëren en, zoals u zelf al meermaals hebt aangehaald, daarover wetenschappelijk onderzoek te laten verrichten, zodanig dat dat tussen organisaties op dezelfde manier kan worden vergeleken.

Vandaag monitort elke organisatie op zich. Men vraagt zich af of feiten wel met elkaar vergeleken kunnen worden en welke categorieën gebruikt worden. Mijn eerste antwoord is dat wij nood hebben aan gegevens. Uw commissie kan potentieel een aanzet geven om zowel reactief als proactief cijfers te verzamelen.

Ik kom tot uw vraag over wantrouwen. Ik wil in deze commissie toch een nuance brengen. Ik deel met

u graag een voorbeeld van een telefoongesprek van een grootmoeder die mij belde net voor kerstmis. Na de uitzendingen van de serie *Godvergeten* hebben wij in elke provincie en bisdom en ook digitaal een gespreksavond georganiseerd met en voor jongeren. Nadien heb ik van de desbetreffende grootmoeder een telefoontje gekregen. Zij zei hoe hartverwarmend zij het vond dat dit onderwerp bespreekbaar kon worden. Het had haar de kracht en de moed gegeven om als grootmoeder het geheim, met name dat zij een slachtoffer was van misbruik binnen de kerk, eindelijk met haar gezin en familie te durven delen.

Met andere woorden, ook het omgekeerde kan zich voordoen. Het preventieve werk en datgene wat wij doen, kan de voedingsbodem zijn om met een verhaal naar boven te komen. Het gaat erom een klimaat van vertrouwen te creëren, waaraan wij kunnen bijdragen en waarbij we alle begrip moeten tonen voor mensen die geen vertrouwen kunnen hebben. Het betekent wel dat investeren in vertrouwen de basis is van alles.

In verband met begeleiders vraagt u waarom de grens op 30 jaar ligt. Het antwoord is zeer eenduidig. In het Vlaams jeugdwerkdecreet is voorzien dat jeugdwerkingen en jeugdbewegingen officieel georganiseerd zijn tot 30 jaar. Van onze vrijwilligers en begeleiders die meegaan op reis of in een ander initiatief en het jeugdwerkdecreet overschrijden of de officiële leeftijd daarvoor overstijgen, vragen wij om die reden een motivatie, die wij vervolgens ook nagaan. Om mijn antwoord te concretiseren, voor bijvoorbeeld de wereldjongerendagen in Lissabon hebben wij op die manier twee begeleiders geweigerd om met ons mee te gaan.

Ben Segers (Vooruit): Ik stelde daarnet een vraag over de daders. Het was mij even ontgaan dat u vrijdag terugkomt om het over dat aspect te hebben. Alles met betrekking tot daders hangt natuurlijk samen met preventie en zorg. Als we het hebben over die 18 nog levende daders, zoals in het jaarverslag staat, dan vraag ik mij af in welke mate u er vanuit uw voorbereidende, coördinerende functie voor zorgt dat er een beleid is waarbij u, als er een dader op de radar staat, actief op zoek gaat naar alle mogelijke slachtoffers en waarbij u hen actief gaat benaderen, onder meer met het oog op schadeloosstelling, zodat het in uw jaarverslag niet alleen bij statistieken blijft. Bestaat er zo'n actief opsporingsbeleid om zelf op zoek te gaan naar andere slachtoffers van gedetecteerde daders?

Bruno Spriet: Ik denk dat die vraag al aan bod is gekomen. Er zijn een aantal stappen die wij daarin

zetten. Wanneer wij weet krijgen van een recent geval of een vroeger geval dat nu pas in de belangstelling komt, dan roepen wij mensen op om melding te maken als men weet van iets heeft. Wij gaan in de documenten van het bisdom op zoek naar waar die persoon actief was en of daar al meldingen gekend zijn. Ik heb daar verder niet zo veel weet van. Het is geen deel van mijn functie om slachtoffers op te sporen. Dat is toch niet zo'n gemakkelijke opdracht. Ik weet niet goed hoe u denkt dat dit zo moeten gebeuren. Moet er een advertentie in de krant komen? Dat is niet zo gemakkelijk.

Ben Segers (Vooruit): Ik kan mij voorstellen dat u verder kunt gaan dan alleen nagaan of er al meldingen in bepaalde instellingen zijn en dat u actief op zoek gaat naar andere meldingen.

Sofi Van Ussel: Ik denk dat wij daarvan een mooi voorbeeld kunnen geven.

Op het moment dat er een casus is – dat gaat niet alleen over misbruik of zelfs over historisch misbruik –, vertrekt er een communicatie naar de desbetreffende groep en de ouders of begeleiders als het gaat over minderjarigen. Dan delen wij mee dat er een melding is of dat er zich een situatie voordoet waarover iedereen potentieel verantwoordig is.

Tegelijkertijd zeggen wij ook dat als er andere gevallen zijn of als iemand zich als slachtoffer wil melden, men ons meldpunt kan contacteren. Wij delen de verschillende wegen naar ons meldpunt mee, zowel digitaal als het Aanspreekpunt Integriteit. Wij geven zowel de telefoonnummers als de mogelijkheid van een anonieme melding mee en vragen expliciet om andere klachten ook te melden.

Verder dan dat kunnen we proactief niet gaan. We kunnen wel de begeleiding van de desbetreffende groep lokaal intensifiëren en dat doen we ook. We gaan daar dan vaker langs, we kijken en luisteren, we begeleiden en coachen een begeleidersteam. Dat biedt ons de mogelijkheid om een vinger aan de pols te houden en vertrouwen te creëren, maar dan stoppen we ook onze mogelijkheid om mensen actief te bevragen.

Bruno Spriet: Wanneer het gaat over personen die ergens actief zijn, bijvoorbeeld in een parochie, of die nog niet weggehaald zijn van een actieve positie, dan wordt bekendgemaakt dat die persoon geschorst wordt. Wanneer er een geloofwaardige melding is, dan is er in eerste instantie een schorsing en wordt er in de gemeenschappen waar die persoon actief is, opgeroepen om feiten waarvan men weet heeft, te melden.

De meeste van de meldingen van misbruik die bij ons binnenkomen, betreffen feiten van 40, 50 of 60 jaar geleden. Dat is een pak moeilijker. Het misbruik vond vaak plaats in scholen en internaten. Niemand die daar toen werkte, werkt daar nu nog. Wij moeten dus contact opnemen met de huidige directie. Het is een vrij moeilijk verhaal, ook wat privacy betreft, om alle personen die toen in de klas zaten, aan te schrijven en te vragen of er nog slachtoffers zijn. Het is vrij complex voor de historische meldingen, maar we staan open voor verbeteringen.

Ben Segers (Vooruit): U zei ook dat kosten noch moeite werden gespaard. Dat is een verregaande uitspraak. Ik waardeer natuurlijk elke vooruitgang, maar ik vraag mij wel af of die stapjes vooruit ook gezet zouden zijn zonder dat slachtoffers telkens weer om aandacht vroegen en druk zetten.

Er werd verwezen naar de beelden in de kathedraal, de herdenkingsdagen enzovoort. Ik denk het eigenlijk niet. En dan wordt gezegd dat men kosten noch moeite heeft gespaard. Er werd in totaal 3 miljoen uitgekeerd aan schadevergoedingen. Vorige week werd gezegd dat we eerlijk moeten zijn, dat 3 miljoen echt niet veel is. Aartsbisschop Terlinden stelde onlangs, zeer mooi, voor dat de kerk tussenkomt in de kosten voor psychologische zorg. Hij denkt ook aan een herdenkingsdag enzovoort. Ik weet ook dat hij pas in functie is sinds oktober. Maar bon, die woorden zijn er weer gekomen na *Godvergeten*. Dan zeggen dat men kosten noch moeite heeft gespaard en dergelijke zaken zeggen zoveel jaren na de feiten, ik heb het daar moeilijk mee. Zo'n herdenkingsdag kan toch niet onmogelijk te organiseren zijn. Er zijn al particuliere initiatieven. Er is het feit dat daarover nog steeds moet nagedacht worden over de datum. Ik kan er met mijn verstand amper bij dat die er nog steeds niet is. Hetzelfde geldt voor de psychologische hulp. Men zegt dan dat een en ander het gevolg is van hetgeen men overeengekomen is na de commissie van tien jaar geleden.

Als u echt kosten noch moeite wilt sparen, niets verhindert u om verder te gaan. Als u kosten noch moeite wilt sparen, kan de portefeuille nog ruimer opengetrokken worden. Dat is een iets bredere vraag, die ik u nog wilde voorleggen.

Bruno Spriet: Mijnheer Segers, ik had het in deze context over preventie en vorming, voor alle duidelijkheid. Het is zeker zo dat de kerk in het algemeen leergeld heeft betaald en dat het soms lang heeft geduurd. Ik vind dat zelf ook pijnlijk en frustrerend. Dus ik ben de slachtoffers heel dankbaar dat zij hebben gesproken en dat zij de

kerk als instituut hebben gedwongen om meer te doen. Ik ben hen daar heel erkentelijk voor. De vraag of het anders wel of niet zou zijn gebeurd, is een heel hypothetische vraag, waarover ik moeilijk iets zinnigs kan zeggen. Wat ik kan zeggen, is dat er de voorbije dertien jaar heel serieus werk is gemaakt van preventie, vorming, cultuuromslag en een ander beleid en dat dat echt wel verregaand is.

Er bestaat blijkbaar verwarring over dat bedrag van 3 miljoen euro. Het Centrum voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik heeft 3 miljoen euro uitgekeerd aan slachtoffers en de opvangpunten hebben nog eens 3 miljoen euro uitgekeerd, dus in totaal is dat een kleine 6 miljoen euro. U mag dat weinig geld vinden. Ik vind dat persoonlijk niet zo weinig.

Breder dan dat, de inzichten groeien en wij staan open voor een dialoog en samenwerking met het Parlement, met slachtoffers en met experts met inzichten uit het buitenland om te bekijken hoe wij het beter kunnen doen. Men zegt van de kerk van 20 of 30 jaar geleden dat zij in stilzwijgen was gehuld en dat alles onbespreekbaar was, maar dat kan vandaag niet meer worden gezegd. Wij zitten hier met een open geest en willen bekijken wat er nog beter kan. Ik verwelkom het feit dat verschillende betrokken personen daarin een rol spelen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw Van Ussel, ik wou nog even nader ingaan op iets wat al een paar keer is vernoemd en waarover u hebt gesproken, namelijk het Aanspreekpunt Integriteit.

Ik heb op de website ook de uitleg gelezen over de werking en over de manier waarop het aanspreekpunt meldingen aanpakt. Het is niet duidelijk wanneer het aanspreekpunt is opgericht. Weet u sinds wanneer het bestaat?

Sofi Van Ussel: Elke jeugdbeweging is sinds 2019 verplicht een Aanspreekpunt Integriteit te hebben. Ik neem er echter graag mijn nota's even bij. (*Mevrouw Van Ussel zoekt info*) Ik zal het opzoeken en u zo meteen het antwoord meegeven.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw Van Ussel, het is er sinds het decreet dat aanspreekpunt verplicht heeft gesteld. Dat moet dus sinds 2018 of 2019 zijn. Het is niet dat het aanspreekpunt al een tiental jaar bestaat binnen uw organisatie, nog vooraleer het decretaal verplicht werd?

Sofi Van Ussel: Het aanspreekpunt of meldpunt, zoals dat bestaat, is er uiteraard sinds het decreet, omdat aan bepaalde bevoegdheden moest worden voldaan. Zoals ik daarnet echter heb aangegeven, zijn wij met de implementatie van de tekst van de Vlaamse bisschoppen, *Van taboe naar preventie*

begonnen in 2014. Voordien – ik herhaal dat dit ook was voor mijn betrokkenheid – heeft elke jeugdwerkorganisatie echter uiteraard een beleid gevoerd, zij het minder binnen het kader van het jeugdwerkdecreet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Op de website staat één contactpersoon. Blijkbaar is er één persoon aangeduid om de vertegenwoordiger van het API te zijn. Het is blijkbaar een man. Geen probleem. Maar misschien zouden sommige mensen bij de melding hun verhaal liever bij een vrouw doen. Is er in die optie niet voorzien?

Sofi Van Ussel: Dat is een geweldig fantastische vraag.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik kan mij voorstellen dat men over sommige problemen liever met een man spreekt, en in andere situaties liever met een vrouw. Maar hier komt men bij een man terecht. Hoe lost u dat dan op?

Sofi Van Ussel: Dat is een zeer mooie vraag. Ik ben u zeer dankbaar dat u ze stelt. Het is één van de eerste dingen die ik geïmplementeerd heb als directeur. Versta: wij zijn op dit moment, meen ik, het enige aanspreekpunt dat het vierogenprincipe hanteert. Wij zijn met twee. Maar onze website moet ook juridisch correct zijn. Er is een aanstelling van het Aanspreekpunt Integriteit door de raad van bestuur. Ons principe is sinds begin vorig jaar dat wij een man en een vrouw hebben die samen het aanspreekpunt vormen, en wij zullen dat officialiseren in de vergadering van 25 maart van onze raad van bestuur.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): En dan zult u de website aanpassen?

Sofi Van Ussel: Dan zullen wij de website aanpassen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Oké, dank u wel. Ik meen dat dit belangrijk is, want de mensen die naar de website surfen, weten misschien niet dat achter die website een team van twee mensen zit.

Sofi Van Ussel: Daar zitten dan geen vier mensen, het zijn vier ogen. Wij vertrekken, opnieuw, vanuit de historiek. Ik meen dat wij strenger zijn wegens het historisch misbruik in de kerk. Wij vertrekken van het inzicht dat op het moment dat een melding gebeurt, die verplicht door twee personen moet bekeken worden. Daardoor wordt het risico van het onder de mat vegen, verkleind. Wij hebben, als jeugdorganisatie, bewust gezegd: zo'n melding moet én door een vrouw, én door een man, bekeken worden, ook om

de genderneutraliteit te kunnen bewaren.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Oké. Hoe selecteert u die mensen? Kunnen dat geestelijken zijn? Of zijn zij leken? Moeten zij aan bepaalde voorwaarden voldoen inzake opleiding en dergelijke?

Sofi Van Ussel: In het Vlaamse decreet en het jeugdwerkdecreet dat nu trouwens wordt aangepast en ter goedkeuring voorligt in de Vlaamse regering is het Aanspreekpunt Integriteit opgericht. Dat formuleert een aantal verwachtingen. Daar wordt door De Ambrassade en door bredere organisaties, dus ook door onafhankelijke experts zoals Pimento, vorming georganiseerd voor de API-personen.

Men vraagt ook dat het geen leidinggevenden zouden zijn. Vandaag gaat het om medewerkers van de organisatie. Zelf ben ik therapeut van opleiding en vanuit mijn achtergrond ben ik daar aan toegevoegd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Zijn het leken? Het is maar een vraag.

Sofi Van Ussel: Het zijn allemaal leken.

Het is nuttig om hier te herhalen dat wij heel erg focussen op priesters. Als directeur van IJD heb ik slechts een casus gehad waarbij een priester betrokken was. We moeten opnieuw kijken naar het hele verhaal. Dat wil zeggen, begeleiders onder elkaar, minderjarigen ten opzichte van meerderjarigen, en minderjarigen onder elkaar. We moeten het brede spectrum van grensoverschrijdend gedrag in het vizier nemen. Anders laten we heel veel slachtoffers in de kou staan.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Op de website lees ik ook dat de politie wordt gecontacteerd als de situatie bedreigend is. Wat wordt er bedoeld met contacteren? Gaat het om een melding, een klacht? De beoordeling of een situatie al dan niet bedreigend is, gebeurt dan door de 'vier ogen', neem ik aan.

Sofi Van Ussel: Daarvoor bestaat een beslissingskader dat het jeugdwerk aanreikt. Maar ik herhaal dat het mensenwerk blijft. Het zijn mensen die op basis van een flowchart moeten beslissen of feiten strafrechtelijk zijn of niet. Elk strafrechtelijk feit belandt bij de politie en wordt doorgegeven aan het meldpunt in de kerk. Dat doen wij immers ook als organisatie.

We moeten ons er heel erg van bewust zijn dat we, van zodra er een klacht binnenkomt met betrekking tot een minderjarige, in dialoog gaan met de

ouders. De omstanders moeten in dat geval bereid zijn om een klacht bij de politie neer te leggen. Anders worden wij als vzw geacht om ons burgerlijke partij te stellen of een melding te doen.

Wij zullen echter nooit een melding doen zonder overleg met het slachtoffer. Meerderjarigen zullen we uitnodigen om dat zelf te doen. Daar gaat dus wel dialoog aan vooraf. Het is niet aan ons om te oordelen over de situatie zelf en of iemand dader of pleger is. Elke klacht die er is, zal doorgaan naar politie onder voorwaarden.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik begrijp dat het belangrijk is dat er wordt overlegd met de ouders. Als zij niet wensen dat de politie wordt verwittigd of gecontacteerd, zal u dat dan toch zelf doen als er toch een probleem of problematische situatie is in uw ogen of zal u dat niet doen als het slachtoffer en de ouders dat niet wensen?

Sofi Van Ussel: Dat is een heel moeilijk en heel broos evenwicht. Daar waar er strafrechtelijke klachten zijn, zullen wij dat doen. Daar waar het dansen is op een slappe koord, is dat een heel moeilijk evenwicht. Dat is wat ik daarstraks heb aangegeven.

Valerie Van Peel (N-VA): Ik ben het ermee eens dat dat heel moeilijk is. U zei daarstraks iets dat mij wel even triggerde over de enorm hard stijgende problematiek van misbruik tussen minderjarigen. Daar hebt u trouwens gelijk in. Ik hoorde u zeggen dat dit sowieso niet strafrechtelijk is. Dat is natuurlijk niet waar. Als er een onevenwicht is in leeftijd of iets anders kan het zijn dat het slachtoffer het allemaal niet wil weten op dat moment, maar dat u daar toch een verantwoordelijkheid in hebt. Ik snap dat dit niet evident is, maar hopelijk volgt u dit allemaal goed op.

U geeft mij wel wat hoop over hoe u het aanpakt bij de jeugd. Ik hoop dat de instelling in haar geheel naar u komt kijken. Ik voel daar nog niet dezelfde proactiviteit.

Sofi Van Ussel: Mevrouw Van Peel, ik durf zeggen dat ik bij collega's dezelfde dynamiek hoor en zie, alsook de gedrevenheid om dat aan te pakken. Ik heb zopas ook aangegeven dat er nog werk aan de winkel is, net zoals bij ons het geval is. We kunnen alleen proberen om het zo goed mogelijk te doen. Ik ben natuurlijk op de hoogte van uw verklaringen omtrent minderjarigen. Uiteraard is daarvoor ook strafrecht mogelijk. Ik heb in die context vooral willen zeggen dat er nog veel in de grijze zone zit, waarbij het niet altijd evident is om keuzes te maken. We zoeken hoe we in de samenleving daarmee moeten omgaan, om maar te zwijgen over sexting, alles wat online gebeurt

tussen jongeren en de communicatie, vandaar onze vraag om de *ontschotting* dringend aan te pakken.

De voorzitter: *Ontschotting*, een woord voor ons verslag.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw Van Ussel, ik was bijna klaar, maar het was een nuttige aanvulling. Ik maak even een sprong naar uw verklaringen over de begeleiders, vooral op buitenlandse reizen en -bijeenkomsten.

U sprak over model 2 van het strafregister. U bent daar heel snel overgegaan. Legt u op of vraagt u dat begeleiders model 2 van het strafregister voorleggen, ook al is dat wettelijk of decretaal niet verplicht?

Sofi Van Ussel: Mijnheer Van Hecke, we zijn ons bewust van het feit dat we als jeugdwerk de uitzondering voor vrijwilligers mogen genieten.

Op dit moment leggen we het nog niet op. In mijn toelichting heb ik verklaard dat we onderzoeken om dat wel te doen gezien de maatschappelijke context van de kerk. We willen onderzoeken binnen welk kader we model 2 van het strafregister wel kunnen opvragen voor onze vrijwilligers en dus gebruikmaken van de uitzondering. We hebben heel bewust ervoor gekozen om dat niet holderdebolder te doen, omdat we weten welke impact dat heeft. Daarnaast heeft het ook te maken met zorgvuldigheid, want het gaat over de privacy van mensen en het recht op privacy. Als we dat implementeren, moeten we dat evenwel ook kunnen beoordelen en weten hoe vaak we dat zullen opvragen. Er is dus een ethisch en een juridisch kader nodig. Dat zijn we op dit moment aan het onderzoeken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik denk niet dat iemand er een probleem mee heeft dat men als werkgever of organisatie aan iemand die intensief met jongeren werkt, vraagt om een model 2 van het strafregister voor te leggen. Als men dat niet kan voorleggen, dan weet men genoeg. Het model 2 wordt ook in het onderwijs en bij de kinderopvang gevraagd. Ik vind het een evidentie. Ik vind het goed dat u dat doet, ook al is het decretaal niet verplicht. Ik vind niet dat men daarvoor schroom moet hebben. Ik vind het correct dat u dat doet.

Sofi Van Ussel: Voor ons is het een maatregel die deel uitmaakt van het grotere geheel. We willen daarmee ook geen vals gevoel van veiligheid creëren. Het is een maatregel die deel uitmaakt van een compleet beleid om het net van de mazen zo fijn mogelijk te maken.

Bruno Spriet: Als ik even mag aansluiten.

Ik ben het met u eens dat dit een belangrijke maatregel is, maar het is niet zo evident om van duizenden vrijwilligers in de kerk een bewijs van goed gedrag en zeden te vragen. Wat is de realiteit van de Belgische context? Van vrijwilligers die in Vlaanderen catechese in de katholieke kerk geven vragen wij verplicht een bewijs van goed gedrag en zeden, omdat het op het Vlaamse niveau wordt opgelegd. In Brussel en Wallonië zijn we nog niet zo ver, omdat het niet wordt opgelegd en omdat het een enorme administratieve last en meer werk met zich meebrengt. Het is niet evident om daarover een akkoord te bereiken, zonder dat het door de wetgever wordt verplicht. Uw wetgevend werk is wel degelijk van groot belang.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw Van Ussel, u hebt ook gezegd dat plegers steeds jonger worden. Men heeft ook begeleiders die nog geen 18 jaar zijn. Daaraan kan men moeilijk een model 2 van het strafregister vragen. Hoe gaat u daarmee om? Is dat een andere manier van werken?

Sofi Van Ussel: Opnieuw, dat is een heel moeilijke vraag.

Het vormingsaanbod en de kadervorming binnen het Vlaams Jeugdwerkdecreet, zowel voor animatoren als hoofdanimatoren, geeft daartoe al een kader. Begeleiders hebben bij voorkeur een attest. Op dit moment kunnen wij echter onmogelijk alle jongeren tussen 16 en 18 screenen en bevragen. Ik denk dat wij nog altijd ook voor een stuk mogen uitgaan van vertrouwen en persoonlijke groei in de jeugd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dank u voor de antwoorden.

De **voorzitter**: Heeft iemand nog een vraag of opmerking? (*Nee*)

Ik dank de sprekers voor hun komst en de vele antwoorden. Dank u. Merci beaucoup.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 15.19 uur.

La réunion publique de commission est levée à 15 h 19.